

VARSINAIS-SUOMEN

MAAKUNTA

ENNUSTE

VUODELLE 2017

 Yrittäjät

VARSINAIS-SUOMI

1. JOHDANTO

1.1. Varsinais-Suomen talousodotukset nousussa jo toista vuotta peräkkäin

Vuoden 2017 Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen tulokset osoittavat, että viime vuonna alkanut myönteinen vire jatkuu ja varsinaissuomalaiset yrittäjät ovat alkaneen vuoden talousodotuksissa selvästi viimevuotista toiveikkaammassa tunnelmissa. Tällä vuosikymmenellä talousodotukset ovat olleet tätä vuotta korkeammalla vain vuonna 2011.

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen keräämät tiedot 1 129 varsinaissuomalaiselta pk-yrittäjältä kertovat, että maakunnan yrittäjien talousodotukset ovat parantuneet selvästi viimevuotisesta liikevaihdon, henkilökunnan määrän, kannattavuuden ja investointien määrällä mitattuna. Viime vuonna alkanut myönteinen kehitys vahvistuu yrittäjien arvion mukaan ja erityisesti kannattavuuden uskotaan kehittyvän suotuisasti tänä vuonna. Maakuntaennusteen tulokset osoittavat myös, että pk-yritysten merkitys uusien työpaikkojen luoja on edelleen merkittävä Varsinais-Suomessa.

Seutukunnista positiivisimmissä tunnelmissa ovat Turun seudun ja Turunmaan yrittäjät. Turun seutu on ainoa seutukunta, jossa talousodotukset ovat parantuneet kaikilla mittareilla mitattuna. Liikevaihdon suotuisaan kehitykseen uskotaan kaikissa seutukunnissa. Turunmaalla vain investointiaikeiden odotukset ovat pudonneet viime vuodesta. Loimaan seudulla ja Salon seudulla talousodotukset ovat puolestaan kohentuneet viime vuodesta muilla mittareilla paitsi henkilökunnan määrän odotusten suhteen. Vakka-Suomessa talousodotukset ovat heikentyneet viime vuodesta kaikilla muilla mittareilla mitattuna paitsi liikevaihdon odotuksissa. Saldoluvut ovat tänä vuonna kaikissa seutukunnissa positiiviset Vakka-Suomen negatiivista investointien saldolutua lukuun ottamatta.

Toimialoitain tarkasteltuna liikevaihto- ja kannattavuusodotukset ovat korkealla kaikilla toimialoilla paitsi kuljetusalalla ja maa-, kala- ja riistataloudessa. Teollisuudessa uskotaan muita parempaan henkilöstömäärän kehitykseen. Kuljetusalalla ja teollisuudessa investointiodotukset ovat muita korkeammalla. Rakennusalalla liikevaihto-odotukset ovat kasvaneet muita toimialoja enemmän viime vuoteen verrattuna. Kannattavuuden ja henkilökunnan määrän odotukset ovat kasvaneet eniten teollisuudessa ja investointiodotukset palvelualoilla.

Varsinais-Suomen Yrittäjät on vuodesta 1993 lähtien kartoittanut jäsenkuntansa arvioita seuraavan vuoden suhdanneodotuksista. Syksyllä 1999 yrittäjien yhteistyökumppanina aloittivat varsinaissuomalaiset Osuuspankit. Maakunnan merkittävimmän yrittäjäpankin, Osuuspankin, osallistumisen myötä kyselyä kehitettiin ja monipuolistettiin. Osuuspankit ovat tuoneet Maakuntaennusteen laatimiseen muun muassa rahoitus- ja vakuutus-kysymysten asiantuntemuksen. Tämänkertainen ennuste on jo 18. Osuuspankkien ja yrittäjäjärjestön yhteistyönä syntynyt raportti ja 24. Varsinais-Suomen Maakuntaennuste kautta aikojen.

Varsinais-Suomen Maakuntaennuste laaditaan vuosittain siten, että tulokset voidaan esitellä mahdollisimman tuoreena heti vuoden alussa. Kyse-

lylomake sisältää vuosittain toistuvien vakiokysymysten lisäksi vaihtuvia, yrittäjille ajankohtaisia joko valtakunnallisesti tai paikallisesti mielenkiintoisia aiheita. Kysely tehtiin tällä kertaa 1.–15.11.2016 Internet-kyselynä suomen ja ruotsin kielillä.

Vuodesta 2003 lähtien ennusteissa on ollut mukana yrittäjien arvion omaista sijaintikunnastaan. Tällä kertaa yrittäjien kuntanäkemyksiä kysyttiin jo 15. kertaa. Rahoitusosassa tiedusteltiin yrityksen ensisijaisesti käyttämää vahinkovakuutusyhtiötä nyt kymmenettä kertaa ja arvioita vakuutusyhtiön valintaan liittyvistä tekijöistä kolmantena vuotena peräkkäin.

Tämän vuoden vaihtuvat kysymykset käsitelivät muun muassa Turun telakan toiminnan vaikutuksia Yrittäjien jäsenyrityksiin, työvoiman saatavuutta ja odotuksia tulevia kuntapäätäjiä kohtaan. Osa näistä tuloksista julkaistaan 11.1.2017 tässä raportissa ja osa alkuvuodesta järjestettävällä medialounaalla.

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen toteuttamissuunnitelman on laatinut alun perin Turun kauppariikintutkimuskeskuksen PK-Instituutti. Kyselyn toteuttamisesta ja viestinnästä vastaa Varsinais-Suomen Yrittäjien ja Varsinais-Suomen Osuuspankkien kumppanina Eurofacts Oy.

1.2. Yrittäjien vastausinto nousi tänä vuonna

Kutsu Varsinais-Suomen Maakuntaennuste 2017 -kyselyyn lähetettiin sähköpostilla Varsinais-Suomen Yrittäjien niille 7 656 jäsenelle, jotka ovat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa. Kysely toteutettiin Internet-kyselynä. Vastaukset saatiin 1 129 yrittäjältä eli 14,7 prosenttia kyselyn saaneista vastasi kyselyyn. Vastausprosentti nousi 2,2 prosenttiyksiköllä viime vuodesta.

Yrittäjien aktiivinen osallistuminen ennusteen pohjana olevaan kyselyyn tekee Maakuntaennusteesta erittäin luotettavan. Vastausten pohjalta laadittu Varsinais-Suomen Maakuntaennuste on maamme kattavin ja luotettavin alueellinen suhdannebarometri.

Maakuntaennustetta varten vastaajayritykset on jaettu neljään eri koluokkaan. Näitä ovat yksinyrittäjät, erittäin pienet yritykset (2–9 työntekijää), pienet yritykset (10–49 työntekijää) sekä keskikokoiset ja suuret yritykset (yli 50 työntekijää). Varsinais-Suomen yrityksistä 99,8 prosenttia on pk-yrityksiä. Tämä vastaa koko maan keskiarvoa. Kyselylomakkeessa vastaajia pyydettiin valitsemaan yrityksen päätoimiala seitsemän vaihtoehdon joukosta.

Maakuntaennusteen vastaajien profiileissa on vuosittain vain pieniä muutoksia. Tyypillisin kyselyyn vastannut yritys oli, kuten aiempinakin vuosina, 2–9 henkilöä työllistävä, Turun seudulla toimiva palvelualan yritys. Alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä edustaa 87 prosenttia vastaajista.

Eniten vastauksia kyselyyn tuli Turusta (325 vastausta, 29 % kaikista vastaajista), Salosta (127 vastausta, 11 % kaikista vastaajista), Kaarinasta (91 vastausta, 8 % kaikista vastaajista), Raisiosta (54 vastausta, 5 % kaikista vastaajista) sekä Liedosta (53 vastausta, 5 % kaikista vastaajista).

**VARSINAIS-SUOMEN
MAAKUNTA
ENNUSTE
VUODELLE 2017**

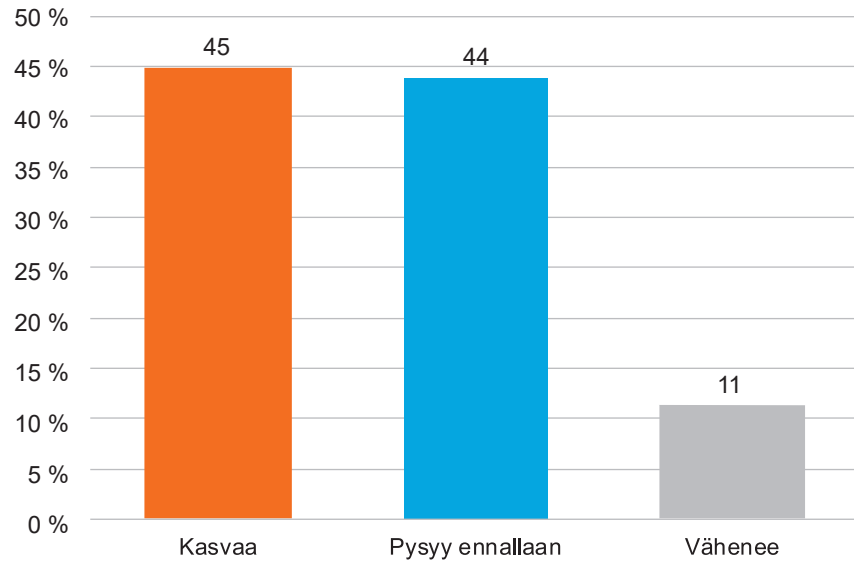
Yhteistyössä

Varsinais-Suomen Yrittäjät ja
Varsinais-Suomen Osuuspankit

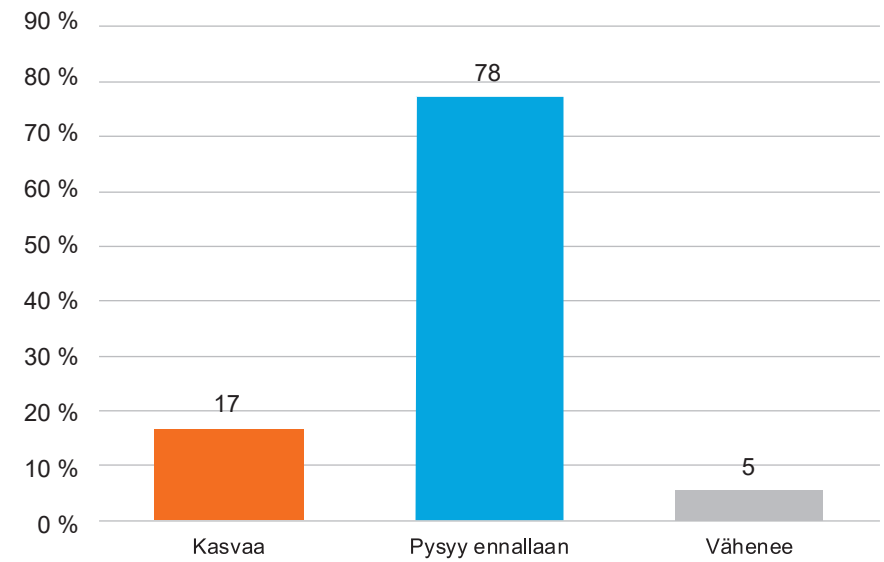
Toimitus Eurofacts Oy

Varsinaissuomalaisten yritysten talousodotukset vuodelle 2017

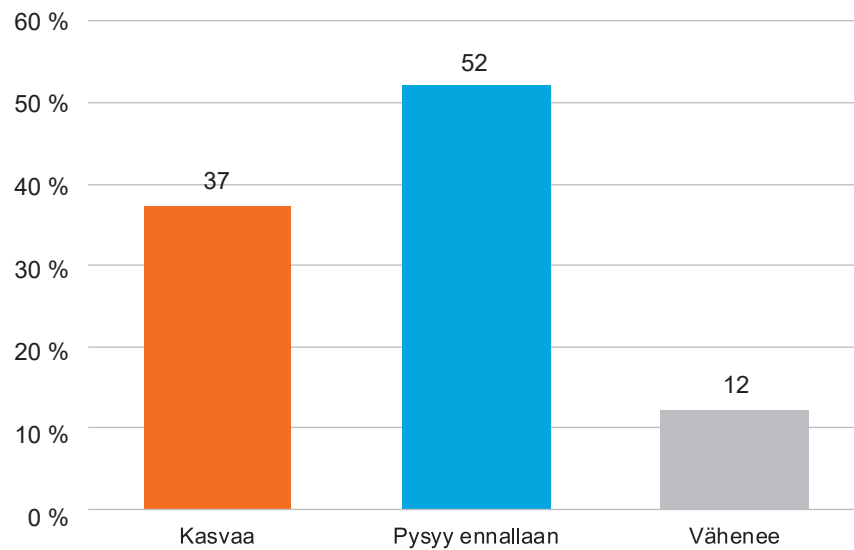
Liikevaihdon odotukset 2017

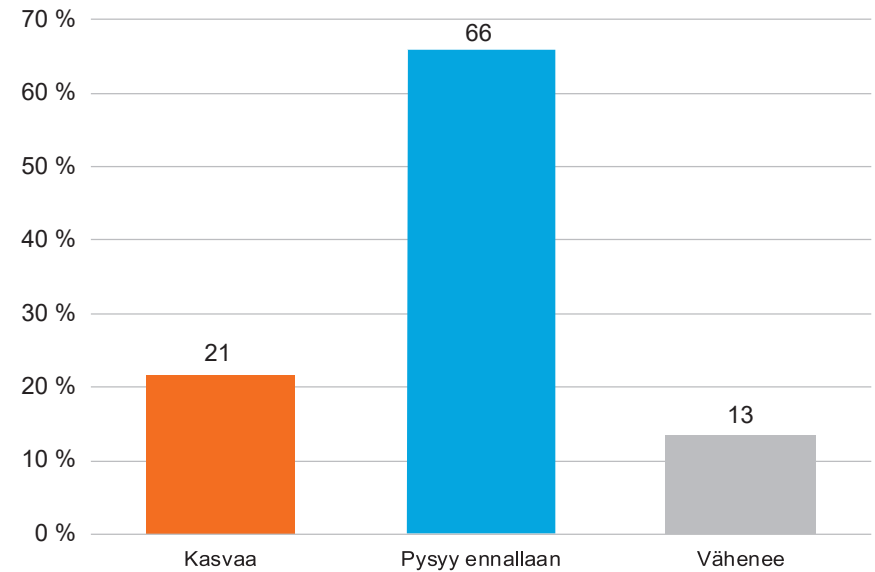
Henkilökunnan määrän odotukset 2017

Kannattavuuden odotukset 2017

Investointien määrän odotukset 2017

Maakuntaennusteen laadintaan osallistuneiden yritysten profiili:

(Suluissa muutokset prosenttiyksiköissä viime vuoteen verrattuna)

Sijainti:

Turun seutu	64 %	(+4)
Salon seutu	13 %	(-1)
Vakka-Suomi	8 %	(-2)
Loimaan seutu	10 %	(+2)
Turunmaa	6 %	(-1)

Toimiala:

Palvelut	45 %	(-2)
Kauppa	15 %	(+1)
Teollisuus	11 %	
Rakentaminen	16 %	
Kuljetus	6 %	
Maa-, kala- ja riistatalous	4 %	(+1)
Tietotekniikka	2 %	(-1)

Työntekijämäärä:

Yksinyrittäjät	37 %	
Erittäin pienet yritykset (2-9)	50 %	(+2)
Pienet yritykset (10-49)	12 %	(-2)
Keskikokoiset ja suuret yritykset (50-)	2 %	

2. PK-YRITYSTEN TALOUSODOTUKSET VARSINAIS-SUOMESSA VUONNA 2017

2.1. Kasvuodotukset lähes korkeimmillaan koko vuosikymmeneen

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen tulokset osoittavat, että viime vuonna alkanut myönteinen kehitys jatkuu ja varsinaissuomalaisten yrittäjien talousodotukset ovat kohentuneet entisestään viime vuodesta. Talousodotuksen ovat vain kerran aiemmin tällä vuosikymmenellä olleet toiveikkaampia kuin tänä vuonna.

Maakunnan yrittäjistä 45 prosenttia uskoo liikevaihtonsa kasvavan tänä vuonna. Yrittäjistä 44 prosenttia uskoo liikevaihtonsa pysyvän ennallaan ja liikevaihdon laskua ennakoii 11 prosenttia vastaajista. Liikevaihdon kehitysodotusten saldoluku on 34 ja se on noussut viime vuodesta 8 yksikköä.

Kannattavuusodotukset ovat tänä vuonna erittäin toiveikkaita ja huomattavasti korkeammalla kuin viime vuonna. Kannattavuuden kasvua ennakoii 37 prosenttia vastaajista, 52 prosenttia vastaajista arvioi kannattavuutensa säilyvän ennallaan ja vain noin joka kymmenes (12 %) arvioi kannattavuutensa heikkenevän. Kannattavuuden kehitysodotusten saldoluku on 25 ja se on noussut viime vuodesta 10 yksikköä.

Henkilökunnan määrän arvioidaan niin ikään kehittyvän suotuisasti, kun 17 prosenttia maakunnan yrittäjistä arvioi oman yrityksensä henkilökunnan määrän kasvavan, 78 prosenttia arvioi henkilökunnan määrän säilyvän ennallaan ja 5 prosenttia ennakoii henkilöstönsä vähenevän. Henkilökunnan määrän kehitysodotusten saldoluku on 12 ja se on noussut viime vuodesta 4 yksikköä. Henkilökunnan määrän kasvuodotuksia kuvaava saldoluku on sama kuin vuonna 2011, joka oli kaikilla muilla mittareilla mitattuna vielä hieman tätä vuotta toiveikkaampi.

Viime vuonna positiiviseksi kääntyneet investointiodotukset ovat kohentuneet entisestään varsinaissuomalaisissa pk-yrityksissä. Reilu viidennes (21 %) yrittäjistä arvioi investointiensä määrän kasvavan tänä vuonna, 66 prosenttia arvioi niiden säilyvän ennallaan ja 13 prosenttia ennakoii investointiensä määrän vähenevän. Investointiodotusten saldoluku 8 on 5 yksikköä parempi kuin viime vuonna.

2.2. Turun seudun yrittäjät odottavat hyvää vuotta

Talousodotukset ovat alkaneen vuoden osalta kaikissa seutukunnissa varsin myönteisiä. Erityisesti Turun seudulla alkaneeseen vuoteen suhtaudutaan hyvin toiveikkaasti Maakuntaennusteen tulosten perusteella. Saldoluvut ovat kaikissa seutukunnissa plussalla liikevaihdon, kannattavuuden ja henkilöstön määrän kehitystä kuvaavien saldolukujen osalta. Myös investointiodotusten saldoluvut ovat positiivisia muissa seutukunnissa paitsi Vakka-Suomessa.

Liikevaihto-odotukset ovat kasvaneet kaikissa seutukunnissa viime vuoteen verrattuna. Eniten liikevaihdon kasvua ennakoivat Turun seudun yrittäjät. Turun seudun liikevaihto-odotusten saldoluku on maakunnan korkein eli 37. Siinä on nousua viime vuoteen 6 yksikköä. Myös Turunmaalla ja Salon seudulla yrittäjät ovat toiveikkaita liikevaihto-odotuksissaan ja molemmissa seutukunnissa toiveikkuus on lisääntynyt viime vuoteen verrattuna. Turunmaalla saldoluku on seutukuntaakohtaisessa vertailussa noussut eniten. Tämän vuoden saldoluvussa 34 on 14 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Salon seudulla saldoluku on 30 ja siinä on nousua 9 yksikköä. Vakkasuomalaiset yrittäjät ovat niin ikään huomattavasti toiveikkaampia liikevaihto-odotuksissaan kuin viime vuonna, kun saldoluku 28 on noussut 12 yksikköä viime vuodesta. Vaikka Loimaan seutu jää liikevaihto-odotuksiltaan seutukuntaakohtaisessa vertailussa vähiten toiveikkaaksi, on Loimaan seudullakin saldoluku 25 noussut viime vuodesta 6 yksikköä.

Kannattavuusodotuksissa suurimmat odotukset ovat tänä vuonna Turunmaalla toimivilla yrittäjillä, joiden kannattavuusodotukset ovat kasvaneet eniten koko maakunnassa. Turunmaan kannattavuusodotusten saldoluvussa 36 on peräti 27 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Kannattavuusodotukset ovat kohentuneet selvästi myös Turun ja Loimaan seuduilla. Turun seudulla kannattavuusodotusten saldoluku on 28 ja siinä on nousua viime vuoteen verrattuna 10 yksikköä. Loimaan seudun saldoluvussa 22 nousua on viime vuoteen verrattuna 18 yksikköä. Myös Salon seudun yrittäjät arvioivat kannattavuutensa kohenevan viime vuoteen verrattuna ja kannattavuusodotusten saldoluku 18 on 5 yksikköä viimevuotista korkeampi. Vakka-Suomessakin noin neljännes yrittäjistä odottaa kannattavuutensa paranevan tänä vuonna. Kannattavuusodotusten saldoluku on 10, vaikka siinä on 4 yksikön lasku viime vuoteen verrattuna.

Turun seudun yrittäjien odotukset ovat muita toiveikkaampia myös henkilökunnan määrän kehitysodotuksissa. Turun seudun henkilöstömäärän kehitystä kuvaava saldoluku on 14 ja siinä on nousua viime vuoteen verrattuna 7 yksikköä. Myös Turunmaalla odotukset ovat kohentuneet viime vuodesta ja saldoluvussa 10 on 8 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Samoin muissa seutukunnissa henkilöstön määrän voidaan odottaa kasvavan edelleen, vaikka kasvuodotukset ovat hieman heikommat kuin viime vuonna. Loimaan seudun saldoluvussa 10 on 4 yksikön pudotus, Salon seudun saldoluvussa 6 on 2 yksikön pudotus ja Vakka-Suomen saldoluvussa 3 on 6 yksikön pudotus viime vuoteen verrattuna.

Investointiaikeet ovat niin ikään kohentuneet viime vuodesta kaikissa muissa seutukunnissa paitsi Vakka-Suomessa. Kärjessä investointiodotuksissaan ovat Turun seudun ja Loimaan seudun yrittäjät. Molemmissa seutukunnissa investointiodotusten saldoluku on 10 ja saldoluku on noussut molemmissa seutukunnissa yhtä paljon eli 7 yksikköä viime vuoteen verrattuna. Salon seudulla investointiodotusten saldoluku on noussut eniten seutukuntaakohtaisessa vertailussa, kun viime vuonna miinuksella ollut investointiodotusten saldoluku on tänä vuonna 4 ja siinä on 9 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Sen sijaan Vakka-Suomessa viime vuonna nollassa ollut investointiodotusten saldoluku on painunut miinukselle ja on tänä vuonna -1.

2.3. Turun alueen kuntien talousodotukset ovat kaksijakoiset

Turun ja sen suurimpien naapurikuntien kuntakohtaisia tuloksia on tarkasteltu nyt erikseen 11. kerran. Turun rinnalla talousalueen sisäisessä tarkastelussa ovat mukana Kaarinan, Liedon, Naantalien ja Raision yrittäjien talousodotukset.

Turun alueen kuntien talousodotukset ovat kaksijakoisia tänä vuonna. Kun muissa kunnissa alkaneeseen vuoteen lähettään viime vuotta toiveikkaammassa odotuksissa, ovat raisiolaiset ja naantalilaiset yrittäjät pääosin viime vuotta varovaisempia

talousodotuksissaan. Raisiossa sekä investointiodotusten että henkilökunnan määrän odotukset ovat painuneet miinukselle, joskin kannattavuusodotuksissa Raisiossa ollaan selvästi viime vuotta toiveikkaampia. Maakuntaennusteen tulos ennustaa, että Naantalissa kokonaisinvestoinnit laskevat tänä vuonna.

Erityisen myönteisissä tunnelmissa alkavaan vuoteen lähevät turkulaisyritykset. Turussa toimivien yritysten talousodotusten saldoluvut ovat nousseet kaikilla Maakuntaennusteen neljällä mittarilla mitattuna viime vuodesta ja kaikki Turun saldoluvut ovat Turun seudun saldolukujen yläpuolella.

Turkulaisyritystien ja lietalaisyritystien liikevaihto-odotuksia kuvaava saldoluku on noussut 10 yksiköllä eli eniten Turun alueen kunnista. Turussa liikevaihto-odotusten saldoluku on 41 ja Liedossa 36. Heti näiden kahden kunnan perässä tulee Kaarina, jossa liikevaihto-odotusten saldoluku on noussut viime vuodesta 9 yksikköä ja se on tänä vuonna 34. Myös Raisiossa saldoluku on tänä vuonna 34, mutta siinä on pudotusta viime vuoteen 14 yksikköä. Naantalin liikevaihto-odotusten saldoluussa 28 on 7 yksikön pudotus viime vuoteen.

Kannattavuusodotukset ovat nousseet Turun alueen kunnissa Naantalia lukuun ottamatta. Raisiossa, jossa yritysten odotukset ovat tänä vuonna muilla mittareilla mitattuna heikompia kuin viime vuonna, on kannattavuusodotukset nousseet 14 yksikköä ja saldoluku on tänä vuonna 26. Myös Kaarinassa kannattavuusodotusten saldoluku on noussut 14 yksikköä ja se on tänä vuonna 22. Naantalissakin saldoluku on 24, vaikka siinä on 3 yksikön pudotus viime vuoteen verrattuna. Turun seudun keskiarvoa korkeammalle nousee vain Turku saldoluulla 32 (nousua viime vuoteen 13 yksikköä). Lieto on saldoluulla 28 (nousua viime vuoteen 11 yksikköä) Turun seudun saldokeskiarvon kanssa samassa lukemassa.

Turussa yrittäjät ovat tänä vuonna selvästi muita enemmän aikeissa lisätä henkilöstömääränsä. Turun henkilöstömäärän odotuksia kuvaava saldoluku on tänä vuonna 17 ja siinä on 12 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Myös Kaarina ja Lieto pääsevät saldoluulla 15 Turun seudun keskiarvon yläpuolelle. Kaarinassa saldoluku on noussut 6 yksikköä ja Liedossa yhden yksikön viime vuodesta. Naantalissa nousua on niin ikään yksi yksikkö viime vuodesta ja saldoluulla 14 se on Turun seudun saldokeskiarvon kanssa tasoissa. Sen sijaan Raisiossa työllistämisedotukset ovat selvästi viimevuotista heikompia, kun saldoluussa -4 on 9 yksikön pudotus viime vuoteen.

Erityisesti investointiodotuksissa Turun alueen kunnissa on selvä kahtiajako. Lietolaiset yrittäjät ovat aikeissa investoida tänä vuonna merkittävästi enemmän kuin viime vuonna, kun investointiodotusten saldoluku 23 on noussut 17 yksikköä viime vuodesta. Naantalissa ja Raisiossa investointien kokonaisuus tulee sen sijaan laskemaan Maakuntaennusteen tulosten perusteella. Molemmassa kunnissa investointiodotusten saldoluvut ovat miinuksella. Naantalissa -3 (pudotusta viime vuoteen peräti 28 yksikköä) ja Raisiossa -6 (pudotusta viime vuoteen 8 yksikköä). Kaarinassa ja Turussa investointien kokonaisuus voidaan ennakoita nousevan Liedon lisäksi. Kaarinassa investointiodotusten saldoluku 16 on noussut viime vuodesta

yhden yksikön ja Turussa investointiodotusten saldoluku 13 on noussut 14 yksikköä eli Turun viime vuonna miinuksella ollut investointiaikeiden saldoluku on tänä vuonna selvästi positiivinen.

2.4. Uudessakaupungissa korkeat liikevaihdon kasvuodotukset

Yli 35 vastausta keränneissä Turun seudun ulkopuolisissa kunnissa eli Salossa, Uudessakaupungissa, Paraisilla, Kemiönsaarella, Pöytyällä ja Loimaalla suurimmat liikevaihdon kasvuodotukset ovat tänä vuonna Uudessakaupungissa, jossa yli puolet kyselyyn vastanneista yrittäjistä arvioi liikevaihtonsa kasvavan.

Uudessakaupungissa liikevaihdon kasvua ennakoiva saldoluku on 48. Toiseksi myönteisimmissä tunnelmissa ovat paraislaiset yrittäjät. Liikevaihto-odotusten saldoluku on Paraisilla 39. Pöytyällä liikevaihto-odotusten saldoluku on 34, Kemiönsaarella 29, Salossa 28 ja Loimaalla 18. Liikevaihto-odotukset ovat nousseet eniten Uudessakaupungissa, jossa saldoluku on 31 yksikköä viimevuotista parempi sekä Paraisilla ja Pöytyällä, joissa saldoluvut ovat 29 yksikköä korkeammat kuin viime vuonna. Myös Salossa tilanne on viimevuotista parempi, kun saldoluku on noussut 5 yksiköllä. Sen sijaan Loimaalla saldoluku on pudonnut 12 yksikköä ja Kemiönsaarella 8 yksikköä.

Kannattavuusodotuksissa kaikissa kuudessa kunnassa ollaan viimevuotista myönteisimmissä tunnelmissa, kun kannattavuusodotusten saldoluvut ovat viimevuotista korkeammalla. Eniten saldoluku on noussut Pöytyällä, jossa saldoluku 34 on noussut 30 yksikköä. Paraisilla saldoluussa 33 on 29 yksikön nousu ja Kemiönsaarella, jossa on kuuden kunnan vertailun korkein kannattavuusodotusten saldoluku 38, nousua on 20 yksikköä viime vuoteen verrattuna. Uudessakaupungissa kannattavuusodotusten saldoluku on 23 (nousua 9 yksikköä viime vuoteen), Salossa 19 (nousua 6 yksikköä viime vuoteen) ja Loimaalla 17 (nousua 14 yksikköä viime vuoteen verrattuna).

Henkilökunnan määrän voidaan olettaa edelleen kasvavan kaikissa kuudessa kunnassa, joskin kasvuodotukset ovat useimmissa kunnissa heikommalla kuin viime vuonna. Vain Pöytyällä, jossa henkilöstöodotuksia kuvaava saldoluku on 18 ja Paraisilla, jossa saldoluku on 9, ovat odotukset viimevuotista toiveikkaampia henkilöstön määrän suhteen. Kemiönsaarella henkilöstömäärän odotuksia kuvaava saldoluku on 12, Loimaalla 7, Salossa 6 ja Uudessakaupungissa 5.

Turun seudun ulkopuolella yli 35 vastausta keränneistä kunnista investointiodotukset ovat korkeimmat tänä vuonna Pöytyällä ja Loimaalla. Pöytyällä saldoluku on 18 ja se on noussut yhdessä Salon saldoluun 6 kanssa eniten eli 13 yksikköä viime vuodesta. Loimaalla saldoluku 13 on sen sijaan laskenut 2 yksikköä viime vuodesta. Jyrkin pudotus investointiodotuksissa on Kemiönsaarella, jossa saldoluku on laskenut 18 yksikköä ja se on tänä vuonna nolla. Uudessakaupungissa saldoluku on puolestaan noussut viime vuoden nolasta 12 yksikköä ja se on tänä vuonna 5. Paraisilla saldoluussa ei ole tapahtunut muu-

toksia viime vuoteen verrattuna ja saldoluku on tänä vuonna 11. Kaikkiaan tilanne näyttää viimevuotista paremmalta, jolloin vielä kahdessa kunnassa investointiodotusten saldoluvut olivat miinuksella, kun taas tänä vuonna kaikissa yli 35 vastausta keränneissä kunnissa odotukset ovat plussan puolella.

2.5. Teollisuus kolmen kärjessä kaikissa talousodotuksissaan

Toimialavertailussa tuloksia on vertailtu seitsemän toimialan välillä; kauppa, kuljetus, tietotekniikka, maa-, kala- ja riistatalous, palvelut, rakentaminen ja teollisuus. Toimialavertailussa lähes kaikilla toimialoilla kaikki kasvuodotukset ovat parantuneet viime vuodesta ja lähes kaikkien toimialojen saldoluvut ovat tänä vuonna plussalla.

Liikevaihto-odotuksia kuvaavat saldoluvut ovat tänä vuonna plussalla kaikilla toimialoilla ja ne ovat parantuneet viime vuodesta kaikilla muilla toimialoilla paitsi maa-, kala- ja riistataloudessa. Kolmen kärjessä liikevaihto-odotuksissa ovat tietotekniikka, teollisuus sekä palvelut ja rakentaminen. Toiveikkaampia ovat viimevuotiseen tapaan liikevaihto-odotuksissaan tietotekniikka-alalla toimivat yritykset, joiden liikevaihtoa kuvaava saldoluku on 41 (nousua 7 yksikköä viime vuodesta). Myös teollisuudessa liikevaihto-odotusten saldoluulla 40 (nousua 9 yksikköä) sekä palveluissa ja rakentamisessa saldoluulla 36 odotukset ovat korkealla. Teollisuudessa ja rakentamisessa liikevaihdon laskua ennakoivien yritysten osuus on selvästi muita toimialoja pienempi. Palveluissa saldoluku on noussut viime vuodesta 7 yksikköä ja rakentamisessa peräti 15 yksikköä. Myös kaupan alan toiveikkuus on lisääntynyt merkittävästi, kun saldoluku 34 on noussut 11 yksikköä viime vuodesta. Myönteisissä tunnelmissa ovat myös kuljetusalan yrittäjät liikevaihtonsa suhteen, kun saldoluku 18 on noussut 5 yksikköä viime vuodesta. Myös maa-, kala- ja riistataloudessa on selvästi enemmän niitä, jotka arvioivat liikevaihtonsa kasvavan, kun liikevaihto-odotusten saldoluku on 12 (laskua 6 yksikköä viime vuodesta).

Kannattavuuden kasvuodotukset ovat tänä vuonna viimevuotista paremmat kaikilla muilla toimialoilla paitsi kuljetusalalla. Kolmen kärjen kannattavuuden kasvuodotuksissa muodostavat teollisuus, palvelut ja tietotekniikka. Myös kannattavuusodotuksissa teollisuudessa ja rakentamisessa on pienin osuus niitä, jotka ennakoivat kannattavuutensa heikkenevän. Eniten kannattavuuden kasvuodotukset ovat nousseet teollisuudessa, jonka kannattavuusodotusten saldoluku 33 on noussut viime vuodesta 15 yksikköä. Palvelualoilla kannattavuuden kasvuodotusten saldoluku on 31 ja nousua viime vuoteen on 13 yksikköä. Tietotekniikassa saldoluku on 26 (nousua 10 yksikköä) ja rakentamisessa 23 (nousua 14 yksikköä). Kaupan alallakin tilanne näyttää hyvältä, kun saldoluku on 19 (kasvua 5 yksikköä). Maa-, kala- ja riistataloudessa kannattavuuden kasvuodotukset ovat hieman heikommalla ja saldoluussa 7 on yhden yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Kuljetusala on ainoa,

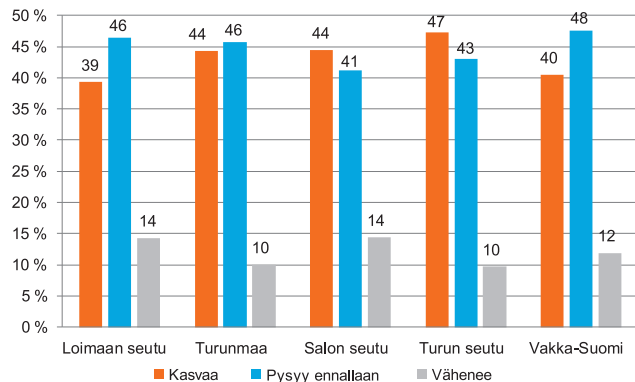
jolla kannattavuusodotukset ovat laskeneet viime vuodesta ja samalla kannattavuuden kasvua mittaava saldoluku -6 on laskenut 8 yksikköä viime vuodesta.

Henkilöstömäärän kasvuodotuksissa kolmen kärjessä ovat teollisuus, tietotekniikka ja rakentaminen. Henkilöstömäärän kasvua ennakoivia yrittäjiä on tietotekniikka- ja rakennusaloilla noin viidennes ja teollisuudessa vajaa kolmannes. Kaikilla vertailussa olevalla seitsemällä toimialalla henkilöstömäärän vähentämistä ennakoivien osuus on alle 10 prosenttia. Teollisuudessa henkilöstömäärän kasvua ennakoivia yrittäjiä on muita toimialoja enemmän ja tilanne on kehittynyt varsin suotuisasti viime vuodesta, kun saldoluku 24 on noussut 11 yksikköä. Tietotekniikka-alan ja rakennusalan henkilöstömäärän kasvua ennakoiva saldoluku on molemmilla 15. Tietotekniikka-alalla kasvua on 4 yksikköä ja rakentamisessa yksi yksikkö. Palveluissa saldoluku on 11 ja sinä on 4 yksikön nousu viime vuoteen. Myös kaupan alalla henkilöstömäärän odotetaan kehittyvän suotuisammin kuin viime vuonna, kun saldoluku 4 on noussut 2 yksikköä. Maa-, kala- ja riistataloudessa sekä kuljetusalalla henkilöstömäärän kasvuodotukset ovat edelleen positiivisia saldolvulla 2. Maa-, kala- ja riistataloudessa saldoluku on laskenut 4 yksikköä viime vuodesta ja kuljetusalalla 2 yksikköä.

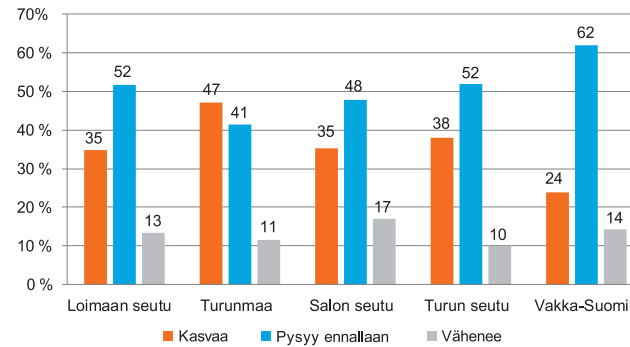
Investointiaikeissa kolmen kärjessä olevat alat ovat kuljetus saldolvulla 13 (nousua viime vuoteen 6 yksikköä), teollisuus saldolvulla 12 (nousua viime vuoteen 5 yksikköä) ja palvelut saldolvulla 10 (nousua 9 yksikköä viime vuodesta). Kolmen kärjen jälkeen myös rakennusalaalla investointiaikeet ovat kasvaneet, kun saldolvussa 9 on 6 yksikön nousu. Kaupan alan investointiaikeet ovat säilyneet viime vuoden tasolla ja saldoluku on edelleen 5. Maa-, kala- ja riistataloudessa ja muuten myönteisissä tunnelmissa olevalla tietotekniikka-alalla investointiodotusten saldolvut ovat tänä vuonna miinuksella. Vielä kaksi vuotta sitten tietotekniikka-ala oli ainoa, jonka investointiodotukset olivat plussalla.

Yritysten odotukset eri seutukunnissa

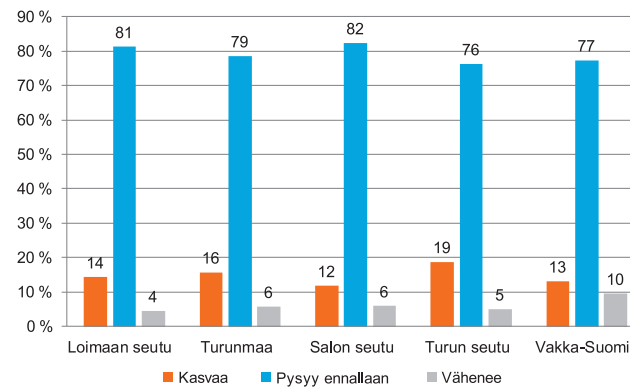
Liikevaihdon odotukset 2017

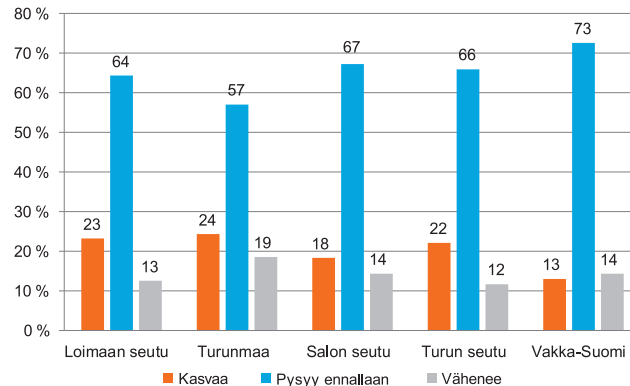
Kannattavuuden odotukset 2017

Henkilökunnan määrä 2017

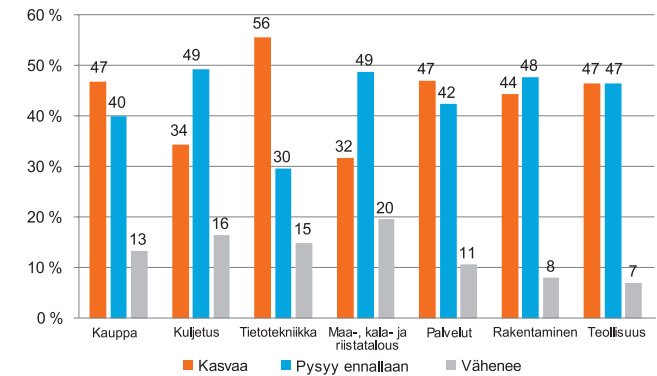

Investointiaikeet 2017

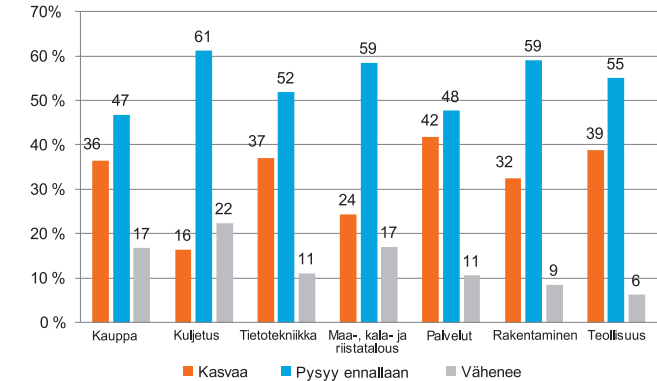

Yritysten odotukset eri toimialoilla

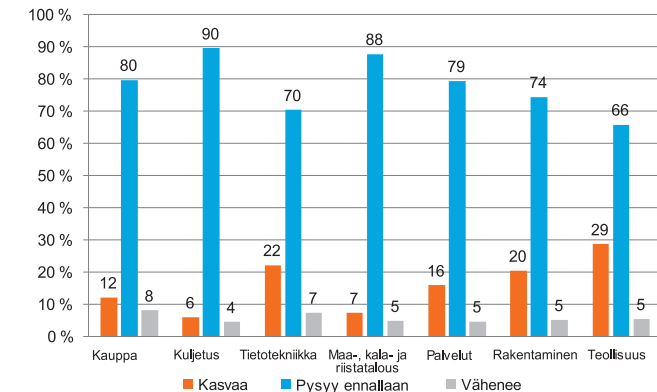
Liikevaihdon odotukset 2017

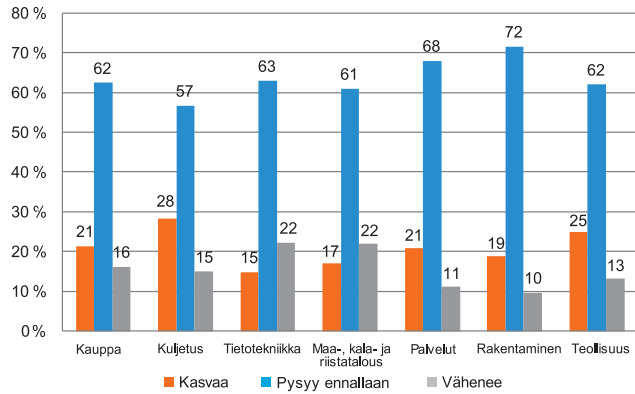
Kannattavuuden odotukset 2017

Henkilökunnan määrä 2017

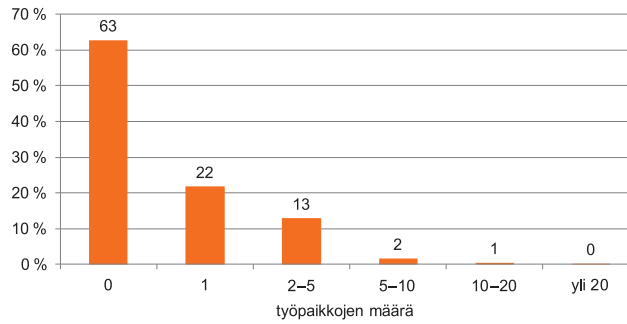

Investointiaikeet 2017

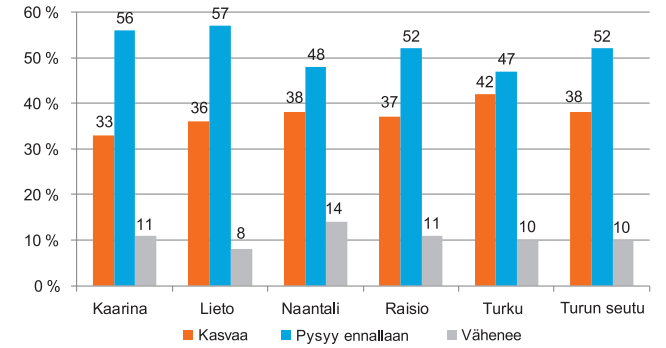

Uudet työpaikat

Kuinka monta uutta työpaikkaa yrityksesi on luonut tai luo vuonna 2016?

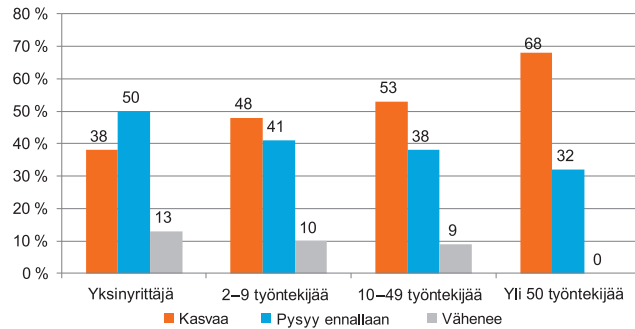

Kannattavuuden odotukset 2017

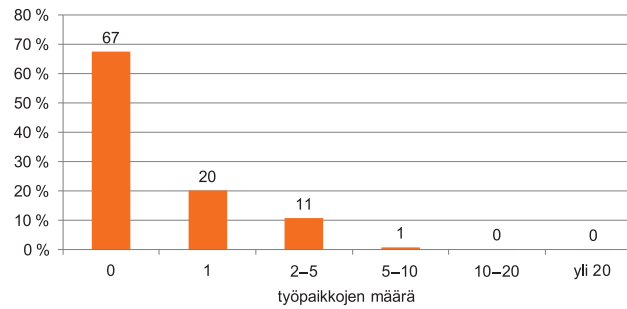

Yritysten odotukset eri kokoluokissa

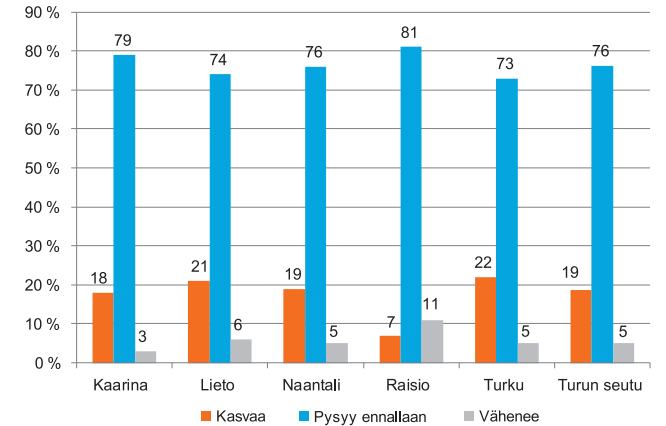
Liikevaihdon odotukset 2017

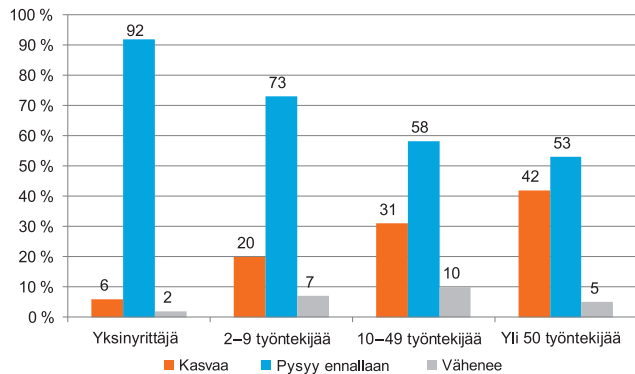
Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yrityksesi syntyy vuonna 2017?

Henkilökunnan määrä 2017

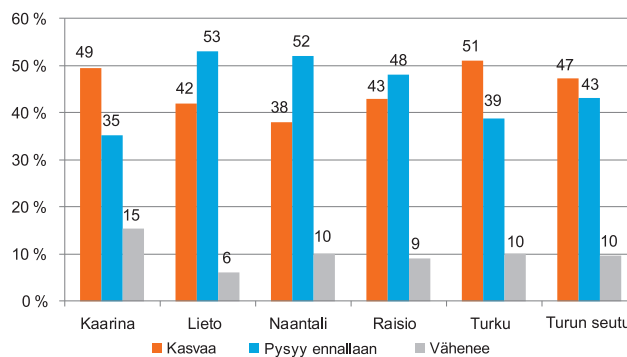

Henkilökunnan määrä 2017

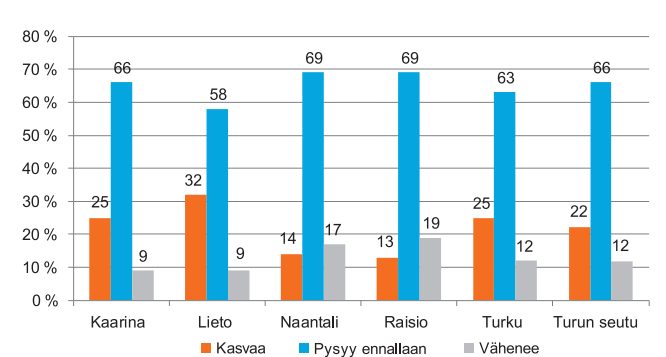

Yritysten odotukset Turun seudulla

Liikevaihdon odotukset 2017

Investointien määrä 2017

2.6. Isoissa pk-yrityksissä on positiivisimmat tunnelmat

Suotuisimpana talouskehityksen näkevät tänä vuonna kaikkein suurimman kokoluokan eli yli 50 henkilöä työllistävät pk-yritykset. Liikevaihto-odotuksissaan tämän kokoluokan kasvuoptimismi on huipussaan, kun kaksi kolmannesta ennakoii liikevaihdon kasvua ja kolmannes arvioi liikevaihtonsa pysyvän ennallaan. Yli 50 henkilöä työllistävien pk-yritysten liikevaihto-odotusten saldoluku on tänä vuonna 68 ja siinä on huikeaa 43 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Hyvissä liikevaihdon kasvuodotuksissa ovat myös muiden kokoluokkien yritykset ja kaikissa yritysokoluokissa liikevaihto-odotusten saldolut ovat positiivisia. 10–49 työntekijää työllistävien yritysten liikevaihto-odotusten saldoluku on 44 ja siinä on 5 yksikön nousu viime vuoteen. 2–9 työntekijää työllistävissä yrityksissä liikevaihto-odotusten saldoluku on 38 ja siinä on kasvua 14 yksikköä. Myös yksityisyritykset näkevät liikevaihtonsa kehittyvän suotuisammin kuin viime vuonna, kun liikevaihto-odotusten saldoluku on noussut yhdellä yksiköllä ja se on tänä vuonna 25.

Työllistämismahdollisuuksiensa osalta niin ikään parhaimpana tilannetta pitävät yli 50 henkilöä työllistävät pk-yritykset, kun vain 5 prosenttia arvioi vähentävänsä henkilöstöään. Suurimman kokoluokan yritysten henkilökunnan määrän kasvua kuvaava saldoluku on noussut viime vuoden nollassa tämän vuoden saldoluukuun 37. 10–49 henkilöä työllistävissä yrityksissä noin kolmannes arvioi lisäävänsä henkilöstönsä määrää ja henkilöstöodotusten saldoluku on 21 (nousua viime vuoteen 5 yksikköä). 2–9 henkilöä työllistävissä yrityksissä saldoluku on 13 ja siinä on kasvua 9 yksikköä. Yksinyrittäjät ovat ainoita, joiden henkilöstömäärän kasvua kuvaava saldoluku on pudonnut viime vuodesta. Saldoluku 4 on laskenut 5 yksiköllä viime vuodesta.

2.7. Pk-yritykset luovat tuhansia uusia työpaikkoja

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa kysyttiin nyt 11. kertaa yrittäjien arvioita uusien työpaikkojen syntymisestä. Kyselyssä yrittäjiä pyydettiin arvioimaan, kuinka monta uutta työpaikkaa yritys on luonut vuonna 2016 ja kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseen arvioidaan syntyvän vuonna 2017. Vastausvaihtoehdot olivat: 0, 1, 2–5, 5–10, 10–20 tai yli 20 työpaikkaa. Tältä pohjalta on syntynyt Maakuntaennusteen arvio Varsinais-Suomeen keskimäärin syntyvistä uusista työpaikoista.

Kyselyyn vastanneet yrittäjät ilmoittivat perustaneensa viime vuonna keskimäärin 1 050 uutta työpaikkaa eli keskimäärin 346 työpaikkaa enemmän kuin he arvioivat perustavansa vuoden 2016 Maakuntaennusteessa. Vuonna 2017 kyselyyn vastanneet varsinaissuomalaiset yrittäjät arvioivat luovansa keskimäärin 838 uutta työpaikkaa.

Vastaajista 37 prosenttia (2 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) eli 420 yrittäjää ilmoittaa, että hänen edustamansa yritys on luonut vähintään yhden uuden työpaikan vuonna 2016. Näistä yrityksistä 59 prosenttia eli 246 yritystä ilmoittaa luovansa yhden uuden työpaikan.

Yhden uuden työpaikan luoneista yrityksistä 14 prosenttia (5 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) on yksityisyrityksiä, suurin osa eli 69 prosenttia (9 prosenttia enemmän kuin viime vuonna) 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja loput tätä suurempia yrityksiä.

Vähintään yhden uuden työpaikan luoneista yrityksistä 10 prosenttia (5 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) on yksityisyrityksiä, 62 prosenttia (9 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä, 24 prosenttia (4 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) 10–49 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja loput tätä suurempia yrityksiä.

Vuonna 2017 vähintään yhden uuden työpaikan ennakoii luovansa 33 prosenttia (2 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) eli 367 yritystä. Näistä 228 yritystä eli 62 prosenttia ilmoittaa luovansa yhden uuden työpaikan.

Vähintään yhden työpaikan luovista yrityksistä yli puolet, 56 prosenttia (6 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna), on 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja 16 prosenttia (5 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) yksityisyrityksiä.

Kaikista yksityisyrityksistä 15 prosenttia (3 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) ilmoittaa luovansa vähintään yhden uuden työpaikan vuonna 2017 eli palkkaavansa ensimmäisen työntekijänsä. Näistä 82 prosenttia (8 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) ilmoittaa palkkaavansa yhden uuden työntekijän.

Kokoluokassa 10–49 henkilöä työllistävät yritykset vastaajista yli puolet, 54 prosenttia (3 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna), ennakoii luovansa enintään viisi uutta työpaikkaa vuonna 2017. Kokoluokassa yli 50 henkilöä työllistävät yritykset vastaajista vain 5 prosenttia (33 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) arvioi, ettei heidän yrityksissään synny uusia työpaikkoja ja 85 prosenttia (35 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) arvioi luovansa 1–10 työpaikkaa. Yli kymmenen uutta työpaikkaa arvioi luovansa noin joka kymmenes yli 50 henkilöä työllistävä yritys vuonna 2017.

Vähintään yhden uuden työpaikan luomiseen uskovia yrittäjiä on tänä vuonna suurin osuus Turun seudulla, jossa 34 prosenttia vastaajista (2 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan. Salon seudulla 32 prosenttia vastaajista (3 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) ja Turunmaalla niin ikään 32 prosenttia vastaajista (2 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) uskoo, että hänen yrityksessään syntyy vähintään yksi uusi työpaikka. Loimaan seudulla vähintään yhden uuden työpaikan arvioi luovansa 27 prosenttia yrityksistä (4 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) ja Vakka-Suomessa 21 prosenttia (6 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna).

Kuntakohtaisesti tarkasteltuna Turun alueella positiivisimmat työllistämisenäkymät ovat Turussa ja Liedossa. Turussa 37

prosenttia ja Liedossa 36 prosenttia yrittäjästä arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan.

Toimialoitain tarkasteltuna niiden yritysten osuus, jotka ilmoittavat työllistäneensä vähintään yhden uuden henkilön vuonna 2016, on suurin teollisuudessa, jossa 48 prosenttia vastaajista ilmoitti luovansa vähintään yhden uuden työpaikan. Rakennusalalla vähintään yhden uuden työpaikan kertoi luovansa 43 prosenttia vastaajayrityksistä ja kuljetusalalla 36 prosenttia. Palvelualoilla vähintään yhden uuden työpaikan kerrotaan luovansa 35 prosenttia yrityksistä ja kaupan alalla 32 prosenttia yrityksistä. Tietotekniikka-alalla vähintään yhden uuden työpaikan ilmoittaa luovansa 30 prosenttia yrityksistä ja maa-, kala- ja riistataloudessa 27 prosenttia vastaajayrityksistä.

Teollisuudessa tilanne näyttää hyvältä myös tänä vuonna, kun puolet yrityksistä uskoo palkkaavansa vähintään yhden uuden työntekijän. Rakennusalalla 44 prosenttia vastaajista arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan, tietotekniikka-alalla noin kolmannes yrittäjistä, kaupan alalla, palvelualoilla ja kuljetusalalla noin joka neljäs yrittäjä ja maa-, kala- ja riistataloudessa noin joka viides yritys arvioi työllistävänsä vähintään yhden uuden henkilön yritykseensä tänä vuonna.

Maakuntaennusteeseen vastanneiden pk-yrittäjien yrityksissä syntyy parhaimmillaan tänä vuonna keskimäärin 838 uutta työpaikkaa. Vastaajayritykset edustavat 14,7 prosenttia kaikista Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenyrityksistä. Jos Maakuntaennusteen vastausten mukainen kehitys toteutuisi kaikissa varsinaissuomalaisissa yrityksissä, tarkoittaisi tämä, että varsinaissuomalaiset yritykset luovat edelleen tuhansia uusia työpaikkoja maakuntaan vuonna 2017. Pk-yrityksillä on siten erittäin merkittävä rooli työllistäjänä ja uusien työpaikkojen luojana Varsinais-Suomessa.

3. RAHOITUSOSA

3.1. Lainarahan tarve on pysynyt aiempien vuosien tasolla

Maakuntaennusteen rahoitusosassa seurataan vuosittain yritysten ulkoisen rahoituksen tarvetta ja sitä, miten yritykset suunnittelevat rahoittavansa mahdolliset investointinsa.

Tänä vuonna 63 prosenttia niistä yrittäjistä, jotka suunnittelevat investointeja, arvioi hoitavansa yrityksensä investoinnit omalla tulorahoituksella. Osuus on sama kuin viime vuonna.

Lainarahaa arvioi tarvitsevana investointeihinsa 35 prosenttia (1 %-yksikkö enemmän kuin viime vuonna) ja 2 prosenttia vastaajista ilmoittaa rahoittavansa investointinsa muulla tavalla. Muulla tavalla investointiensa rahoituksen hoitavat ilmoittavat käyttävänsä osamaksua, myyjän investointirahoitusta, joukkorahoitusta, autorahoitusta, Finnveraa, Tekesiiä, EU:n maaseudun kehittämisrahaa, enkelisijoittajaa, omaa rahaa tai eri rahoitusmuotojen yhdistelmiä.

3.2. Pankki pitänyt asemansa selvästi tärkeimpänä ulkoisena rahoittajana

Ulkoisen rahoituksen tarve on noussut 1 %-yksiköllä viime vuodesta. 21 prosenttia yrityksistä ilmoittaa tarvitsevansa ulkoista rahoitusta ja 79 arvioi selviävänsä ilman ulkoista rahoitusta.

Varsinaissuomalaisten yritysten tärkein ulkoinen rahoittaja on vuosi toisensa jälkeen pankki. Ulkoista rahoitusta tarvitsevista yrittäjistä 57 prosenttia (1 %-yksikkö vähemmän kuin viime vuonna) arvioi ottavansa tänä vuonna pankkiluottoa.

Muun rahoitusyhtiön puoleen arvioi kääntyvänsä 16 prosenttia (1 %-yksikkö enemmän kuin viime vuonna) ulkoista rahoitusta tarvitsevista yrityksistä, Finnveran luottoa tai takausta arvioi käyttävänsä 14 prosenttia (2 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) ulkoista rahoitusta tarvitsevista yrittäjistä ja 7 prosenttia (2 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) arvioi tarvitsevansa ulkopuolista pääomasijoittajaa. Muuta luottoa arvioi käyttävänsä 5 prosenttia vastaajista (1 %-yksikkö vähemmän kuin viime vuonna).

3.3. Osuuspankin asema yrittäjien tärkeimpänä pankkikumppanina on vakaa

Maakuntaennusteen tulokset osoittavat jälleen, että selvästi tärkein pankkikumppani varsinaissuomalaisille yrittäjille on Osuuspankki. Osuuspankin asema varsinaissuomalaisten yrittäjien pankkikumppanina on vakaa. Tänä vuonna kahden edellisen vuoden tapaan puolet (50 %) vastaajista ilmoittaa Osuuspankin ensisijaiseksi pankkiseen.

Muiden pankkikumppanien asema on säilynyt niin ikään aiempiin vuosiin verrattuna samalla tasolla. Toiseksi suosituimmaksi pankkikumppaniksi yrittäjät ilmoittavat Nordean (22 % vastaajista) ja kolmanneksi suosituimmaksi Säästöpankin (13 % vastaajista, 1 %-yksikkö enemmän kuin viime vuonna).

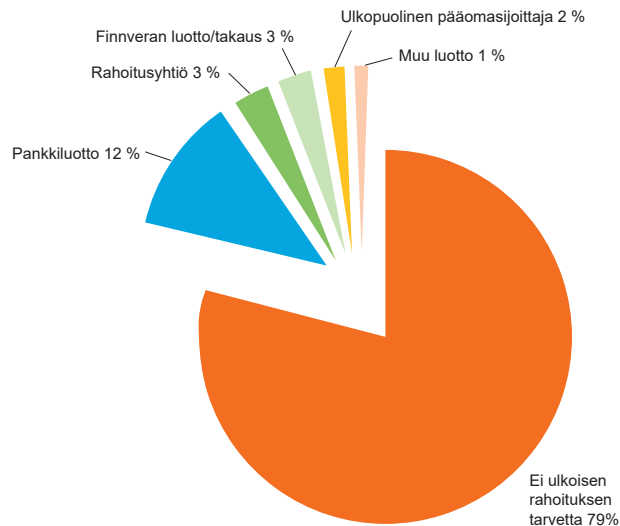
Seuraavaksi tärkeimmäksi ensisijaiseksi pankkikumppanikseen yrittäjät ilmoittavat tänä vuonna POP Pankin (5 % vastaajista, 1 %-yksikkö enemmän kuin viime vuonna), Aktian (4 % vastaajista, 1 %-yksikkö enemmän kuin viime vuonna) ja Danske Bankin (3 % vastaajista, 1 %-yksikkö vähemmän kuin viime vuonna).

Handelsbanken ja Ålandsbanken ilmoittaa kumpaakin käyttävänsä ensisijaisena pankkinaan prosentti vastaajista eli molempien osuus on laskenut 1 %-yksiköllä. S-Pankin/LähiTapiolan osuus on säilynyt samana kuin viime vuonna eli 1 prosentissa Maakuntaennusteen vastaajista.

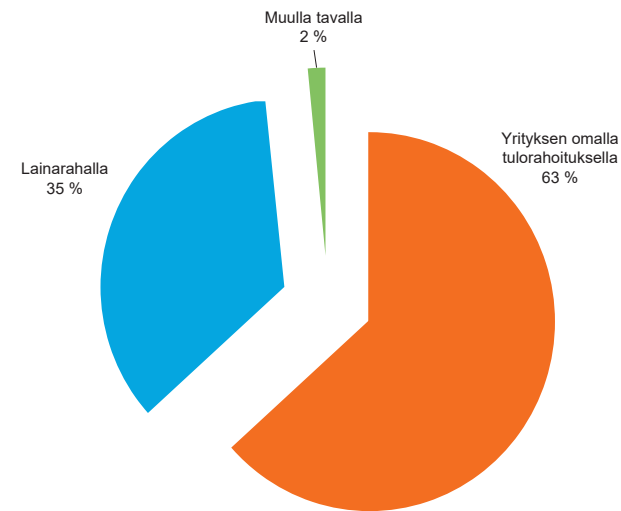
3.4. LähiTapiola ja OP Vakuutus ovat yrittäjien tärkeimmät vahinkovakuuttajat

Yrittäjiltä kysytään Maakuntaennusteessa vuosittain myös yrityksen ensisijaisesti käyttämää vahinkovakuutusyhtiötä.

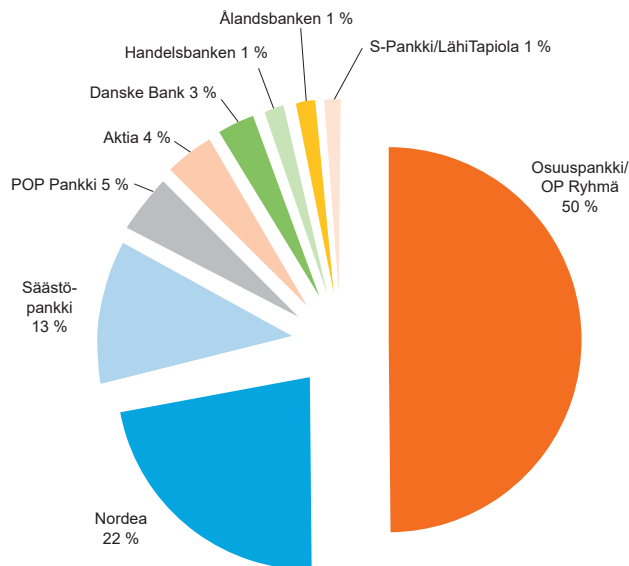
Ulkoisen rahoituksen tarve 2017

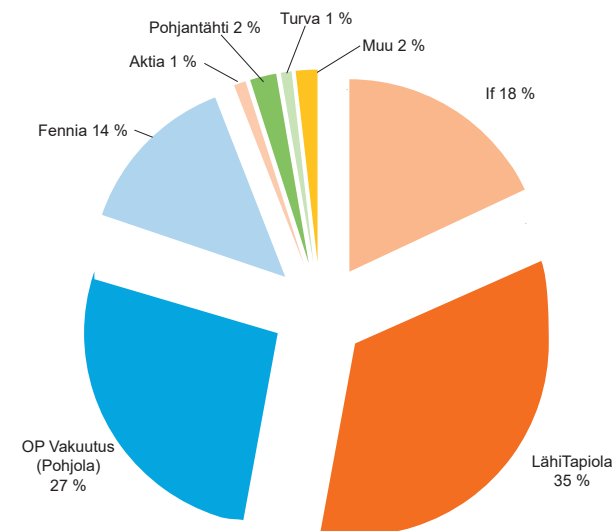
Jos yrityksesi investoi, rahoitus hoidetaan...

Yrityksen ensisijaisesti käyttämä pankkiryhmä

Yrityksen ensisijaisesti käyttämä vahinkovakuutusyhtiö

LähiTapiola on varsinaissuomalaisten pk-yrittäjien suosituin vahinkovakuutusyhtiö, jota ilmoittaa tänä vuonna käyttävänsä ensisijaisena vahinkovakuutusyhtiönään 35 prosenttia vastaajista (2 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna).

Toiseksi suosituin varsinaissuomalaisten pk-yrittäjien vahinkovakuutusyhtiö on niin ikään viimevuotiseen tapaan OP Vakuutus (Pohjola), jota ilmoittaa käyttävänsä 27 prosenttia vastaajista (1 %-yksikkö enemmän kuin viime vuonna). Kolmannella sijalla on If 18 prosentin osuudella (3 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna). Neljänneksi suosituin yrittäjien vakuuttaja on niin ikään viimevuotiseen tapaan Fennia 14 prosentin osuudellaan.

Muut yrittäjien vahinkovakuuttajat ovat Pohjantähti (2 %), Aktia (1 %) ja Turva (1 %). Vakuutusyhtiökumppanien osuudet pysyvät vuosi toisensa jälkeen melko muuttumattomina, joskin LähiTapiola ja OP Vakuutus ovat kasvattaneet osuuksiaan viime vuosina samalla, kun Ifin osuus on laskenut.

3.5. Yrittäjät arvostavat henkilökohtaista palvelua

Yrittäjiä pyydetään vuosittain arvioimaan niitä tekijöitä, joita he arvostavat pankkikumppanin valinnassa. Tänä vuonna yrittäjiltä kysyttiin kolmatta kertaa myös vahinkovakuutusyhtiökumppanin valintaan vaikuttavia tekijöitä.

Kolme tärkeintä pankkikumppanin valinnassa vaikuttava tekijää ovat henkilökohtaisen palvelun laatu, jota piti tärkeimpänä 73 prosenttia vastaajista, pankin luotettavuus ja joustavuus, jota piti tärkeimpänä 60 prosenttia vastaajista sekä pankin paikallisuus, joka oli 42 prosentin mielestä yksi tärkeimmistä pankkikumppanin valintaan vaikuttavista tekijöistä. Näistä henkilökohtaisen palvelun laatu on vuodesta toiseen selvästi muita tärkeämpi kriteeri pankkikumppanin valinnassa. Tänä vuonna pankin paikallisuus on noussut kolmen kärkeen.

Vahinkovakuutusyhtiön valinnassa korostuu niin ikään henkilökohtaisen palvelun laatu, kun 60 prosenttia vastaajista pitää sitä tärkeimpänä vakuutusyhtiön valintaan vaikuttavana tekijänä. Toiseksi tärkeimmäksi tekijäksi nousee korvauspalvelujen sujuvuus, jota pitää yhtenä kolmesta tärkeimmästä tekijästä 58 prosenttia vastaajista. Kolmanneksi tärkein tekijä vakuutusyhtiön valinnassa on yrittäjien mielestä vakuutuspalvelujen hinta (56 % vastaajista). Kolmen kärki vakuutusyhtiön valintaan vaikuttavina tekijöinä on pysynyt samana kuin viime vuonna, mutta korvauspalvelujen sujuvuus on noussut hieman palvelun hintaa tärkeämmäksi tekijäksi.

Molemmissa sekä pankki- että vakuutusyhtiön valinnassa suunnilleen yhtä tärkeänä yrittäjät pitävät vastuuhenkilön asiantuntemusta. Vakuutusyhtiön valinnassa vastuuhenkilön asiantuntemusta pitää yhtenä tärkeimmistä kriteereistä 40 prosenttia vastaajista ja pankin valinnassa 39 prosenttia vastaajista.

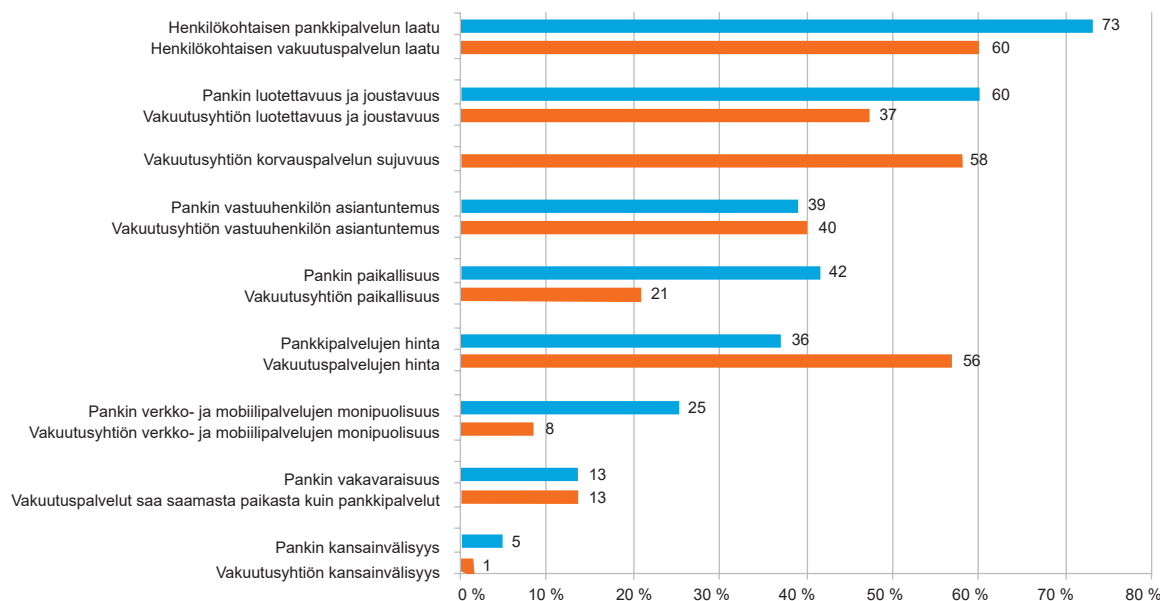
Vakuutusyhtiön luotettavuus ja joustavuus ovat vasta viidennellä sijalla (37 prosenttia vastaajista) vakuutusyhtiön valintaa pohdittaessa, kun pankkikumppanin valinnassa luotettavuus ja joustavuus ovat toiseksi tärkein tekijä.

Pankin paikallisuus on merkittävästi tärkeämpää kuin vakuutusyhtiön paikallisuus. Vakuutusyhtiön paikallisuutta pitää tärkeänä vakuutusyhtiökumppanin valinnassa vain 21 prosenttia eli puolet siitä kuin pankkikumppanin valinnassa. Pankkikumppanin valinnassa hinta ei puolestaan ole yhtä merkittävä tekijä kuin vakuutusyhtiökumppanin valinnassa. Pankkipalvelujen hintaa pitää yhtenä tärkeimmistä valintakriteereistä 36 prosenttia vastaajista.

Pankin verkko- ja mobiilipalvelujen monipuolisuus on huomattavasti tärkeämpi tekijä pankin valinnassa kuin vakuutusyhtiön valinnassa. 25 prosenttia vastaajista pitää sitä yhtenä tärkeimmistä pankin valintaa vaikuttavista tekijöistä ja vakuutuspalveluissa sama tekijä on yksi tärkeimmistä vain 8 prosentille vastaajista.

Vähiten merkitystä pankkikumppanin valinnassa on pankin vakavaraisuudella (13 prosenttia vastaajista) ja pankin kansainvälisyydellä (5 prosenttia vastaajista). Vakuutusyhtiön valinnassa vähiten merkitystä on sillä, että vakuutuspalvelut saa samasta paikasta kuin pankkipalvelut (13 prosenttia vastaajista), verkko- ja mobiilipalvelujen monipuolisuudella (8 prosenttia vastaajista) sekä vakuutusyhtiön kansainvälisyydellä (1 prosentti vastaajista).

Tärkeimmät tekijät pankki- ja vahinkovakuutusyhtiökumppanin valinnassa

4. YRITTÄJÄT JA KUNTA

4.1. Varsinais-Suomen yrittäjyysilmapiiri on kohentunut – seutukunnat jakautuneet kahtia

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa kysyttiin nyt 12. kerran yrittäjien arvioita oman yrityksen sijaintikunnan yrittäjyysilmapiiristä. Vastausten perusteella yrittäjyysilmapiiri on parantunut entisestään Varsinais-Suomessa. 57 prosenttia (3 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) kaikista vastaajista pitää oman kuntansa yrittäjyysilmapiiriä joko hyvänä tai erinomaisena. Tyydyttävänä yrittäjyysilmapiiriä pitää 29 prosenttia yrittäjistä, kuten viime vuonna ja huonona ilmapiiriä pitää 8 prosenttia (1 %-yksikkö vähemmän kuin viime vuonna) kaikista vastaajista. Internet-kyselyn teknisen sujuvuuden takaamiseksi vastaajille annettiin myös en osaa sanoa -vaihtoehto. Oman kuntansa yrittäjyysilmapiiriä ei osaa arvioida 6 prosenttia (2 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna) kyselyyn vastanneista yrittäjistä. Yrittäjyysilmapiiriä Varsinais-Suomessa kuvaava saldoluku on tänä vuonna 49 ja siinä on 4 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna.

Eri seutukuntien osalta yrittäjyysilmapiiriarviot ovat kaksi- ja kolmeosaisia – toisissa seutukunnissa yrittäjyysilmapiiri on kohentunut merkittävästi, kun taas toisissa tyytymättömyys yrittäjyysilmapiiriä kohtaan on kasvanut. Tänä vuonna parhaaksi yrittäjyysilmapiiri on arvioitu Turun seudulla, jossa yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on 53 ja siinä on parannusta viime vuoteen 5 yksikköä. Salon seudulla tyytyväisyys yrittäjyysilmapiiriin on kohentunut merkittävästi. Viime vuonna toiseksi heikommaksi arvioitu yrittäjyysilmapiiri on tänä vuonna arvioitu seutukuntavertailussa toiseksi parhaaksi ja Salon seudun yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on tänä vuonna 50. Siinä on nousua 15 yksikköä. Kolmannelle sijalle seutukuntavertailussa yltää Vakka-Suomi. Vakka-Suomen yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku 44 on sama kuin viime vuonna.

Loimaan seudulla ja Turunmaalla yrittäjyysilmapiiriarviot ovat heikentyneet viime vuodesta. Loimaa oli viime vuonna yrittäjyysilmapiiriarvioissa paras seutukunta. Tänä vuonna sekä yrittäjyysilmapiiriä hyvänä tai erinomaisena pitävien osuus on laskenut ja yrittäjyysilmapiiriä huonona pitävien osuus nousut. Loimaan seudun yrittäjyysilmapiiristä kertova saldoluku on tänä vuonna 43 ja se on laskenut viime vuodesta 19 yksikköä. Heikoimmat arvot yrittäjyysilmapiiristä saa tänä vuonna viime vuosien tapaan Turunmaa, jossa yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on tänä vuonna 20 eli 2 yksikköä heikompi kuin viime vuonna.

4.2. Liedossa on maakunnan paras yrittäjyysilmapiiri

Viiden eniten vastauksia keränneen kunnan (Turku, Salo, Kaarina, Lieto ja Raisio) yrittäjyysilmapiirivertailussa ykköspaikalla on tänä vuonna Lieto, jossa hyvänä tai erinomaisen yrittäjyysilmapiiriä pitävien osuus on 83 prosenttia ja yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on 81 (viime vuonna 80). Kakkossijalla yrittäjyysilmapiirivertailussa on Kaarina, jossa 72 prosenttia pitää yrittäjyysilmapiiriä hyvänä tai erinomaisena ja yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on 63 (viime vuonna 74). Raisiossa yrittäjyysilmapiiriä hyvänä tai erinomaisena pitävien osuus on 67 prosenttia (saldoluku 61, viime vuonna 46), Salossa 61 prosenttia (saldoluku 51, viime vuonna 33) ja Turussa 53 prosenttia (saldoluku 47, viime vuonna 37).

Viiden seutukuntakeskuksen (Turku, Salo, Loimaa, Uusikaupunki ja Parainen) yrittäjyysilmapiirivertailussa ykköspaikka on tänä vuonna Salolla, jossa yrittäjyysilmapiiriä hyvänä tai erinomaisena pitää 61 prosenttia vastaajista ja yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on 51. Toisella sijalla on Turun yrittäjyysilmapiiri. Loimaalla yrittäjyysilmapiiriä vähintään hyvänä pitävien osuus on 54 prosenttia ja saldoluku on 44. Loimaa ohittaa siten saldolukuvertailussa Uudenkaupungin, jossa kuitenkin vähintään hyvänä yrittäjyysilmapiiriä pitävien osuus on 57 prosenttia. Samanaikaisesti Uudessakaupungissa on kuitenkin Loimaata suurempi osuus niitä, jotka pitävät yrittäjyysilmapiiriä huonona ja Uudenkaupungin yrittäjyysilmapiiriä

kuvaava saldoluku on 43. Huonommaksi yrittäjyysilmapiiri on arvioitu Paraisilla, jossa 25 prosenttia pitää yrittäjyysilmapiiriä vähintään hyvänä. Huonona yrittäjyysilmapiiriä pitävien osuus on kuitenkin tätä suurempi ja yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on -3.

Yrittäjien arvot oman kunnan yrittäjyysilmapiiristä*:

Erinomainen tai hyvä	
Lieto	83 % (saldoluku 81)
Naantali	76 % (saldoluku 74)
Kaarina	72 % (saldoluku 63)
Raisio	67 % (saldoluku 61)
Salo	61 % (saldoluku 51)
Uusikaupunki	57 % (saldoluku 43)
Loimaa	54 % (saldoluku 44)
Turku	53 % (saldoluku 47)
Pöytyä	39 % (saldoluku 28)
Parainen	25 % (saldoluku -3)

*Arvot niistä kunnista, joista saatiin yli 35 vastausta.

4.3. Turun seutu on kärjessä kunnan ja yritysten välisissä yhteistyöarvioissa

Maakuntaennusteessa kysytään vuosittain myös kunnan ja yritysten välisen yhteistyön sujuvuutta.

Kaikista vastaajista 40 prosenttia, kuten viime vuonna, pitää yhteistyötä oman kuntansa kanssa vähintäänkin hyvänä. Tyydyttävänä yhteistyötä pitää 32 prosenttia vastaajista (2 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) ja huonona 13 prosenttia vastaajista (2 %-yksikköä vähemmän kuin viime vuonna). Yrittäjistä 14 prosenttia (1 %-yksikkö vähemmän kuin viime vuonna) ei osaa arvioida yhteistyön sujuvuutta. Yhteistyön sujuvuutta mittaava saldoluku on tänä vuonna 27 ja se on noussut viime vuodesta 2 yksikköä.

Yrittäjyysilmapiiriarvioiden tapaan myös arvot kunnan ja yritysten välisestä yhteistyöstä jakavat seutukuntia. Parhaimmaksi kunnan ja yritysten välinen yhteistyö on arvioitu Turun seudulla, jossa yhteistyötä hyvänä tai erinomaisena pitäviä on 40 prosenttia vastaajista ja yhteistyötä mittaava saldoluku on 31. Se on on 4 yksikköä korkeampi kuin viime vuonna. Salon seudulla, Vakka-Suomessa ja Loimaan seudulla kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä vähintään hyvänä pitävien osuus on Turun seutua suurempi eli 43 prosenttia kaikissa kolmessa seutukunnassa. Näissä seutukunnissa kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä huonona pitävien osuudet ovat kuitenkin Turun seutua suuremmat ja yhteistyötä mittaavat saldoluvut Turun seutua alhaisemmat. Salon seudulla kunnan ja yritysten välisen yhteistyön sujuvuutta mittaava saldoluku on 28 (parannusta viime vuoteen 9 yksikköä), Loimaan seudulla 27 (12 yksikköä viimevuotista heikompi) ja Vakka-Suomessa 26 (laskua viime

vuoteen 3 yksikköä). Kunnan ja yritysten välistä yhteistyötä pidetään maakunnassa heikoimpana Turunmaalla, jossa saldoluvussa 3 on 5 yksikön pudotus viime vuoteen verrattuna.

4.4. Lietolaisyrittäjät ovat tyytyväisimpiä kunnan ja yritysten väliseen yhteistyöhön

Viidessä eniten vastauksia keränneessä kunnassa (Turku, Salo, Kaarina, Lieto ja Raisio) kunnan ja yritysten välistä yhteistyötä pitävät selvästi parhaimpana lietolaiset yrittäjät, joista 75 prosenttia arvioi yhteistyön hyväksi tai erinomaiseksi. Liedossa yksikään vastaaja ei pitänyt yhteistyötä huonona eli kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä mittaava saldoluku on niin ikään 75 (viime vuonna 63). Myös Kaarinassa yhteistyöarvot ovat korkealla, kun 63 prosenttia vastaajista pitää kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä vähintään hyvänä ja yhteistyötä mittaava saldoluku on 55 (viime vuonna 69). Salossa yhteistyötä vähintään hyvänä pitää 43 prosenttia vastaajista ja saldoluku on 29 (viime vuonna 20), Raisiossa yhteistyötä vähintään hyvänä pitäviä on 39 prosenttia ja saldoluku on 26 (viime vuonna 27). Turussa kunnan ja yritysten välisen yhteistyön vähintään hyväksi arvioi 28 prosenttia vastaajista ja yhteistyötä mittaava saldoluku on tänä vuonna 18 (viime vuonna 8).

Viiden seutukuntakeskuksen (Turku, Salo, Loimaa, Uusikaupunki ja Parainen) kunnan ja yrittäjien välisen yhteistyön parhaaksi ovat arvioineet salolaiset yrittäjät, joista 43 prosenttia pitää yhteistyötä vähintään hyvänä. Salossa kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä mittaava saldoluku on 29. Loimaalla yrittäjistä 41 prosenttia pitää kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä vähintään hyvänä ja Loimaalla saldoluku on 20. Uudessakaupungissa kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä vähintään hyvänä pitäviä on 40 prosenttia vastaajista, mutta samalla sitä huonona pitävien osuus on suuri ja yhteistyötä mittaava saldoluku on vain 14. Turussa on Uuttakaupunkia pienempi osuus, 28 prosenttia, yhteistyötä vähintään hyvänä pitäviä, mutta myös yhteistyötä huonona pitäviä on Uuttakaupunkia pienempi osuus, ja siten Turun yhteistyötä kunnan ja yrittäjien välillä mittaava saldoluku on 18. Paraisilla tilanne on heikko. Kunnan ja yrittäjien välistä yhteistyötä hyvänä pitäviä on 20 prosenttia ja yhteistyön huonoksi arvioivia 36 prosenttia, joten yhteistyöarvioiden saldoluku painuu reippaasti miinukselle ja on -16.

4.5. Toimitilojen ja tonttien saatavuus on edelleen hyvä koko maakunnassa

Toimitilojen ja tonttien saatavuus on Varsinais-Suomessa edelleen hyvä, vaikka tilannetta vähintään hyvänä pitävien osuus on laskenut 1 prosenttiyksiköllä ja se on tänä vuonna 53 prosenttia. Toimitilojen ja tonttien saatavuutta mittaava saldoluku on pudonnut 2 yksiköllä ja se on tänä vuonna 46.

Seutukuntavertailu osoittaa, että toimitilojen ja tonttien saatavuus on heikentynyt muissa seutukunnissa paitsi Turun seudulla, jossa tilanne on pysynyt viime vuoden tasolla. Parhaaksi

tilanne on arvioitu viime vuosien tapaan Salon seudulla, jossa 67 prosenttia vastaajista arvioi toimitilojen ja tonttien saatavuuden vähintään hyväksi ja toimitilojen ja tonttien saatavuutta kuvaava saldoluku on 62 (3 yksikköä viimevuotista alhaisempi).

Loimaan seudulla 53 prosenttia vastaajista arvioi toimitilojen ja tonttien saatavuuden vähintään hyväksi, mutta saatavuutta kuvaava saldoluku 43 (laskua viime vuoteen 6 yksikköä) on heikompi kuin Turun seudulla, jossa 52 prosenttia arvioi tonttien ja toimitilojen saatavuuden vähintään hyväksi ja saldoluku on 46 eli sama kuin viime vuonna.

Vakka-Suomessa toimitilojen ja tonttien saatavuus on heikentynyt selvästi viime vuodesta ja 44 prosenttia arvioi tilanteen vähintään hyväksi. Toimitilojen ja tonttien saatavuutta kuvaava saldoluku on tänä vuonna Vakka-Suomessa 32 ja siinä on 15 yksikön lasku viime vuoteen verrattuna. Turunmaalla edelleen 40 prosenttia vastaajista arvioi toimitilojen ja tonttien saatavuuden vähintään hyväksi, mutta saldoluku 26 on 7 yksikköä heikompi kuin viime vuonna.

Turun alueella toimitila- ja tonttitilanne on parantunut viime vuodesta Naantalissa (saldoluku 27 on noussut viime vuodesta 8 yksikköä) ja Raisiossa (saldoluku 52 on noussut viime vuodesta 6 yksikköä). Paras toimitila- ja tonttitilanne on Liedossa, jossa toimitilojen ja tonttien saatavuutta kuvaava saldoluku on 69 (laskua viime vuoteen 11 yksikköä). Kaarinassakin tilanne on edelleen erittäin hyvä ja toimitilojen ja tonttien saatavuuden saldoluku on 63 (laskua viime vuoteen 3 yksikköä). Turussa toimitilojen ja tonttien saatavuutta kuvaava saldoluku on 42 ja siinä on kahden yksikön lasku viime vuoteen verrattuna.

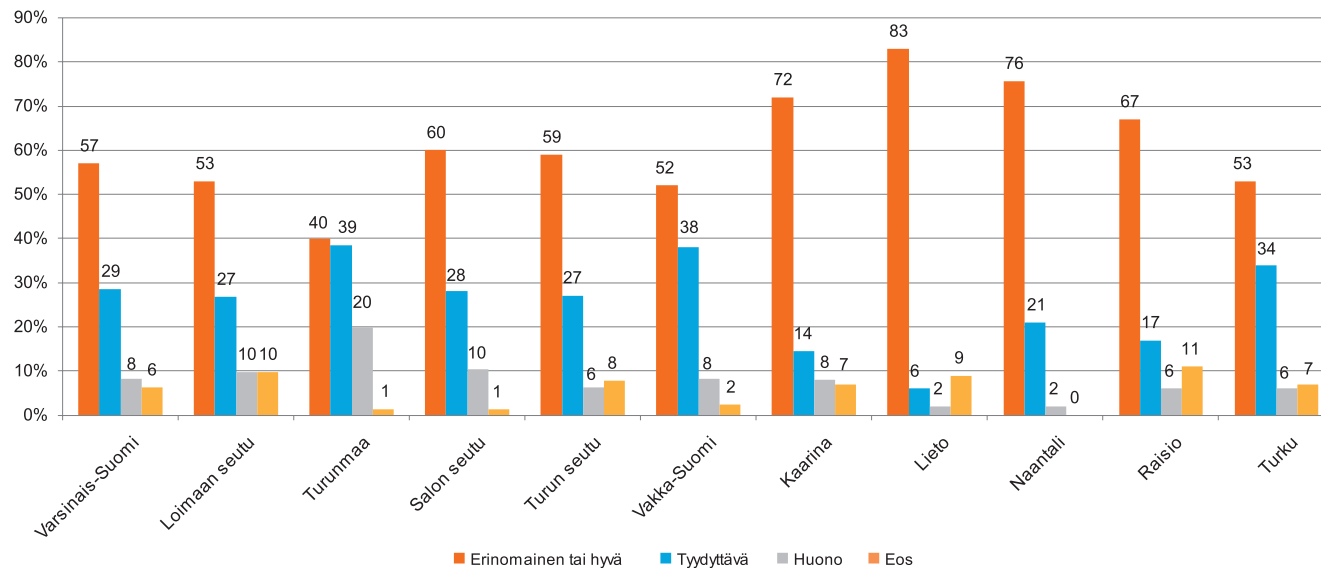
4.6. Peruspalvelujen toimivuus parantunut koko maakunnan tasolla

Peruspalvelujen toimivuus on parantunut edelleen Varsinais-Suomessa, kun 56 prosenttia vastaajista (6 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna) pitää peruspalvelujen toimivuutta vähintään hyvänä ja tilannetta kuvaava saldoluku 50 on noussut viime vuodesta 8 yksikköä.

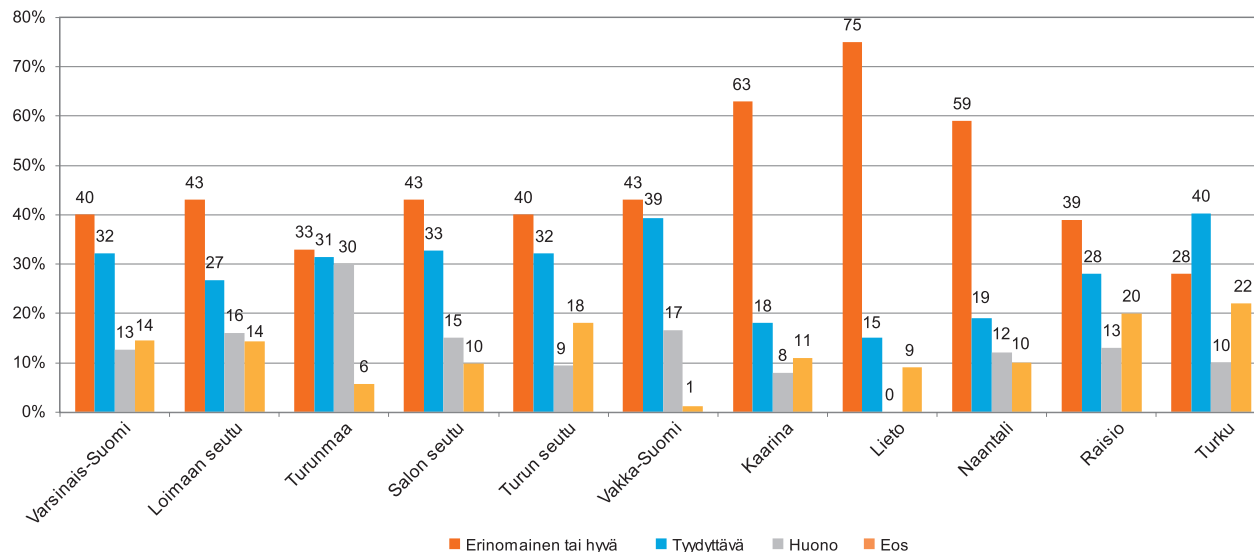
Loimaan seutua lukuun ottamatta muissa seutukunnista peruspalvelujen toimivuus nähdään parantuneen viime vuodesta. Parhaaksi tilanne on arvioitu Turun seudulla, jossa peruspalveluiden toimivuutta kuvaava saldoluku on 53 (nousua viime vuoteen 8 yksikköä). Salon seudulla ja Vakka-Suomessa peruspalveluita kuvaava saldoluku on 50. Salon seudulla nousua on viime vuodesta peräti 26 yksikköä ja Vakka-Suomessakin 1 yksikkö. Loimaan seudun saldoluku 46 on laskenut viime vuodesta 5 yksikköä. Turunmaan peruspalveluiden saldoluku 40 on puolestaan noussut 3 yksikköä viime vuodesta.

Turun alueella parhaaksi peruspalveluiden toimivuuden ovat arvioineet naantalilaisryttäjät ja peruspalveluita kuvaava saldoluku on 81 (8 yksikköä korkeampi kuin viime vuonna). Kaarinassa peruspalveluiden toimivuutta kuvaava saldoluku on 76 ja se on kohentunut viime vuodesta 3 yksiköllä. Lieto on ainoa Turun alueen kunnista, jossa peruspalveluiden saldoluku

Kunnan yrittäjyysilmapiiri vuonna 2017

Kunnan ja yritysten välinen yhteistyö vuonna 2017

on heikentynyt, kun saldoluovussa 62 on 6 yksikön lasku viime vuoteen. Raisiossa sen sijaan saldoluovussa 59 on 11 yksikön nousu viime vuoteen ja Turun saldoluovussa 41 peräti 13 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna.

5. VAIHTUVAT KYSYMYKSET

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen vuosittain samoina pysyvien kysymysten lisäksi kyselyssä on mukana myös vuosittain vaihtuvia kysymyksiä. Vuoden 2017 Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen vaihtuvissa kysymyksissä selvitettiin Turun telakan tilanteen vaikutusta varsinaissuomalaisen yrittäjien toimintaan, yritysten työvoiman saatavuutta, omistajanvaihdokseen liittyviä haasteita, yrittäjien mielestä tärkeimpiä tulevien kuntapäätäjien tehtäviä, yrittäjien toiveita kuntavaaleissa olevien yrittäjätaustaisten ehdokkaiden määrästä ja omasta kiinnostuksesta asettua ehdokkaaksi, yrityksen tulevaisuuden menestykseen vaikuttavia tekijöitä, yrittäjien mielestä tärkeimpiä kunnan elinvoimatekijöitä, kuntien oikeutta yritystoiminnan harjoittamiseen, yrittäjien näkökulmasta Sipilän hallituksen myönteisintä aikaansaannosta, paikallispankin merkitystä yrittäjille sekä pankkiasiointiin liittyvien asioiden kehittymistä.

Osa Maakuntaennusteen vaihtuvien kysymysten tuloksista julkaistaan tässä raportissa ja loput myöhemmin alkuvuonna 2017.

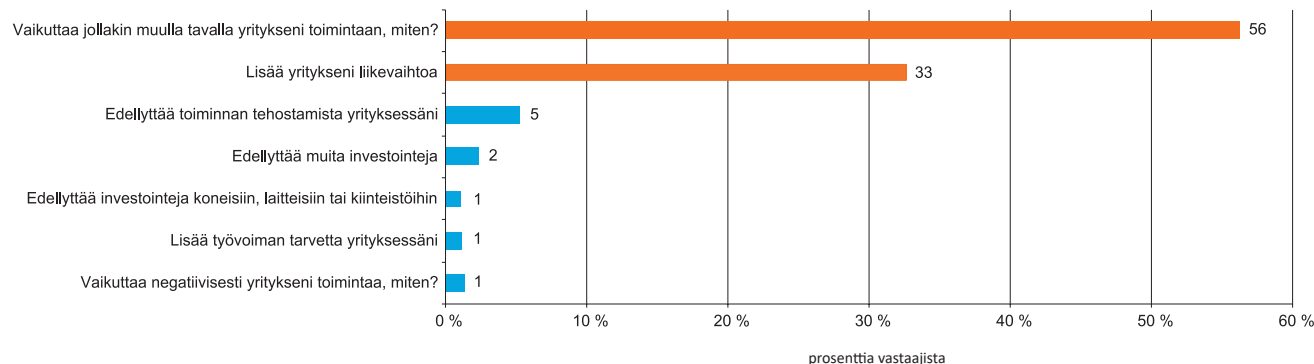
5.1. Turun telakan hyvä tilanne heijastuu eniten Turun seudun yrityksiin

Varsinaissuomalaisista yrittäjistä kolmannes arvioi, että Turun telakan tilanne vaikuttaa oman yrityksen liikevaihdon kasvuun. Pääosa, 56 prosenttia, yrittäjistä ilmoittaa, että Turun telakan toiminta vaikuttaa jollakin muulla tavalla yrityksen toimintaan. Näistä vastaajista pääosa ilmoittaa, että telakan toiminta vaikuttaa yleistä myönteistä ilmapiiriä lisäävästi tai telakan toiminnalla ei ole vaikutuksia oman yrityksen toimintaan. Muiden kysytyjen tekijöiden – edellyttää toiminnan tehostamista yrityksessäni, edellyttää muita investointeja, edellyttää investointeja koneisiin, laitteisiin tai kiinteistöihin, lisää työvoiman tarvetta yrityksessäni ja vaikuttaa negatiivisesti yritykseni toimintaan – osuus kaikista vastauksista on vain 10 prosenttia ja yksittäiset vaikutukset vain muutamia prosentteja.

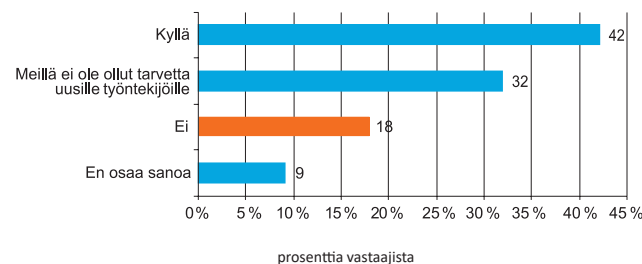
Turun seudun yritykset ilmoittivat muita useammin telakan toiminnan vaikuttavan yrityksen liikevaihtoa lisäävästi (yli 40 prosenttia vastaajista) ja vähiten liikevaihtoa lisääviä vaikutuksia on vastausten perusteella Vakka-Suomessa (noin 10 prosenttia vastaajista).

Työvoiman saatavuutta yrittäjät pitävät myös varsin hyvänä, kun vain vajaa joka viides yrittäjä ilmoittaa, etteivät he saa riittävästi osaavaa työvoimaa. Alkaneen vuoden tilanne arvioidaan sitäkin paremmaksi, kun vain reilu joka kymmenes yrittäjä arvelee työvoiman saatavuuden heikenevän.

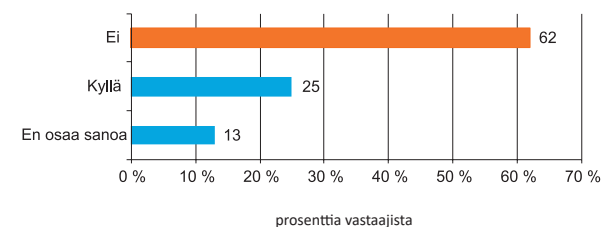
Turun telakan tilanteen vaikutus oman yrityksen toimintaan

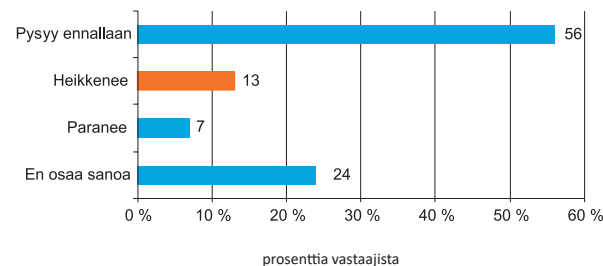
Saako yrityksesi riittävästi osaavaa työvoimaa?

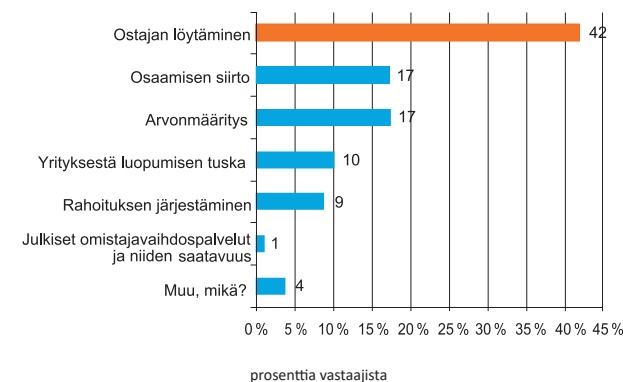
Onko omistajavaihdos ajankohtainen yrityksessäsi seuraavan viiden vuoden aikana?

Arvio työvoiman saatavuuden kehittymisestä alkaneen vuoden aikana

Suurin haaste omistajanvaihdoksessa

5.2. Joka neljäs yrittäjä pohtii omistajanvaihdosta

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteeseen vastanneista yrittäjistä joka neljäs pohtii omistajanvaihdosta seuraavien viiden vuoden aikana.

Omistajanvaihdoksessa suurimpana haasteena koetaan ostajan löytyminen, jota pitää suurimpana haasteena 42 prosenttia niistä vastaajista, jotka harkitsevat omistajanvaihdosta. Osaamisen siirtoa ja arvonmäärittystä piti kumpaakin haastavana noin viidennes (17 prosenttia) vastaajista.

Yrityksestä luopumisen tuskaa koki joka kymmenes vastaaja ja 9 prosenttia vastaajista koki rahoituksen järjestämisen haastavana. Julkiset omistajavaihdospalvelut ja niiden saatavuus eivät yrittäjien mielestä ole haaste omistajanvaihdoksessa. Muina haasteina mainittiin sopivien ammattilaisten löytyminen yrityksen jatkajaksi, alan tulevaisuuden heikot näkymät tai eri tekijöiden yhteisvaikutus.

5.3. Alhainen korkotaso, digitalisaatio ja yrittäjävähennys ovat kolme eniten menestystä edistävää tekijää

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa yrittäjiä pyydettiin arvioimaan myös 10 eri tekijän vaikutusta oman yrityksen tulevien vuosien menestykseen. Annetuista tekijöistä yrittäjät arvioivat alhaisen korkotason vaikuttavan selvästi positiivisimmin yrityksen menestykseen, kun vastaajista 57 prosenttia arvioi sen vaikuttavan positiivisesti yrityksen menestykseen. Toiseksi merkittävimpinä tekijöinä yrittäjät pitivät digitalisaatiota ja yrittäjävähennystä. Molempien tekijöiden arvioi vaikuttavan yrityksen menestykseen positiivisesti 49 prosenttia vastaajajyrityksistä.

Vastaajista 45 prosenttia arvioi, että paikallisen sopimisen lisääminen vaikuttaa positiivisesti oman yrityksen menestykseen ja vastaavasti 40 prosenttia arvioi Turun telakan menestyksen vaikuttavan myönteisesti myös oman yrityksen menestykseen tulevina vuosina. Vähemmän positiivisia vaikutuksia oman yrityksen menestykseen arvioidaan olevan seudullisten kehitysyritysten toiminnalla (23 prosenttia vastaajista), julkisilla elinkeinopalveluilla (22 prosenttia vastaajista) ja väestön ikääntymisellä (22 prosenttia vastaajista). Vain 13 prosenttia arvioi sosiaali- ja terveystalvelujen valinnanvapauden lisääntymisen sote- ja maakuntauudistuksen myötä vaikuttavan positiivisesti oman yrityksen menestykseen. Maahanmuuton uskoo vaikuttavan positiivisesti oman yrityksen menestykseen 10 prosenttia vastaajista.

Eri tekijöillä nähdään olevan varsin vähän negatiivisia vaikutuksia yritysten tulevaisuuden menestykseen väestön ikääntymistä lukuun ottamatta. Jos vaikutuksia ei nähdä positiivisina, pidetään niitä neutraaleina.

5.4. Yrittäjät arvioivat lisäävänsä mobiili- ja verkkopalvelujen käyttöä pankkiasioinnissa

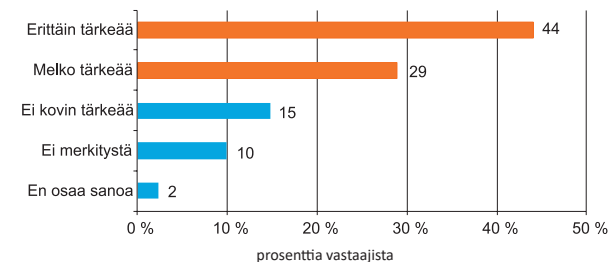
Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen kysely vahvistaa, että yrittäjät arvostavat pankin paikallisuutta. Peräti 73 prosenttia vastaajista ilmoittaa, että omassa kunnassa toimiva paikallispankki on yrityksen kannalta melko tärkeä tai erittäin tärkeä. Vain joka kymmenes yrittäjä on sitä mieltä, ettei asialla ole merkitystä.

Maakuntaennusteen kyselyn tulokset osoittavat vuosi toisensa jälkeen, että yrittäjät arvostavat pankkiasioinnissa henkilökohtaisen palvelun laatua, jota pidetään tärkeimpänä pankkikumppanin valintaan vaikuttavana tekijänä. Tänä vuonna

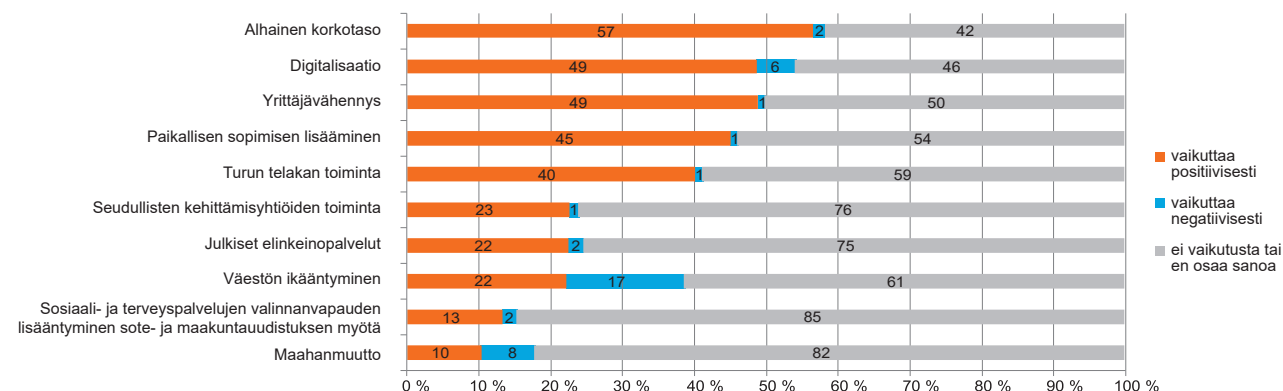
Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa tiedusteltiin myös yrittäjien näkemystä siitä, miten he arvioivat oman pankkiasiointinsa kehittyvän. Mobiili- ja verkkopalvelujen käytön arvioidaan pysyvän ennallaan tai kasvavan. Vastaajista 45 prosenttia ilmoittaa, että heidän mobiilipalvelujen käyttö lisääntyy ja 55 prosenttia arvioi käytön pysyvän ennallaan. Vastaajista 44 prosenttia ilmoittaa verkkopalvelujen käytön lisääntyvän ja niin ikään 55 prosenttia arvioi käytön pysyvän ennallaan. Mobiili- ja verkkopalvelujen käytön vähenemistä ennakoivat vain muutamat vastaajat.

Useiden pankkiasioinnin kanavien käytön lisääntymistä ennakoi 30 prosenttia vastaajista ja 66 prosenttia arvioi useiden kanavien käytön pysyvän ennallaan samalla, kun 4 prosenttia arvioi useiden kanavien käytön vähenevän. Henkilökohtaisen puhelinpalvelun käytön arvioi pysyvän ennallaan tai kasvavan 84 prosenttia vastaajista ja 17 prosenttia arvioi puhelinpalvelun käytön vähenevän. Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen vastaajista 74 prosenttia arvioi henkilökohtaisen asiointin konttorissa pysyvän ennallaan tai lisääntyvän. Noin kolmannes vastaajista, 27 prosenttia arvioi, että henkilökohtainen pankkiasiointi konttorissa vähenee.

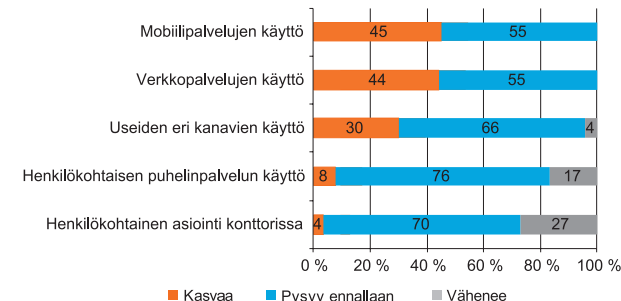
Miten tärkeää yrityksesi kannalta on, että omassa kunnassasi toimii tai toimisi paikallispankki?

Eri asioiden vaikutus oman yrityksen menestykseen tulevina vuosina

Pankkiasiointiin liittyvien asioiden kehittyminen

Landskapsprognosen för Egentliga Finland 2017:

De ekonomiska förväntningarna på väg uppåt för andra året i rad i Egentliga Finland

De svar som getts på frågorna i Landskapsprognosen för Egentliga Finland 2017 visar på att den positiva stämning som man kunde se redan i fjol fortgår, och företagarna i Egentliga Finland ser betydligt mer hoppfullt på de ekonomiska utsikterna i år jämfört med 2016. De ekonomiska förväntningarna har under detta decennium endast 2011 legat på en högre nivå än i år.

Egentliga Finlands Företagare har alltsedan 1993 inom sin medlemskår kartlagt konjunkturförväntningar inför det kommande året. Under hösten 1999 anslöt sig Andelsbankerna i Egentliga Finland till detta samarbete med företagarna. Landskapsprognosen för 2017 är redan den 18 i följd i ett samarbete mellan Andelsbankerna och företagargrupporganisationen, och totalt sett är denna rapport den tjugofjärde genom alla tider.

Som grund för Landskapsprognosen för Egentliga Finland ligger en enkät som Egentliga Finlands Företagare låtit göra bland sina medlemmar. I år sändes enkäten till alla de 7 656

Företagsprofilen hos de företag som deltog i denna Landskapsprognos:

(inom parentes anges förändringen i procentenheter från föregående år)

Placering:

Åboregionen	64 %	(+4)
Saloregionen	13 %	(-1)
Nystadsregionen	8 %	(-2)
Loimaaregionen	10 %	(+2)
Åboland	6 %	(-1)

Bransch:

Tjänsteproduktion	45 %	(-2)
Handel	15 %	(+1)
Industri	11 %	
Byggnadsbranschen	16 %	
Transportbranschen	6 %	
Lantbruk, fiske och viltnäring	4 %	(+1)
Informationsteknik	2 %	(-1)

Antal anställda:

Enpersons företag	37 %	
Mycket små företag (2-9)	50 %	(+2)
Små företag (10-49)	12 %	(-2)
Medelstora och stora företag (50-)	2 %	

medlemmar som hade meddelat sin e-postadress. Enkäten skickades i form av en Internetenkät. Svar strömmade in från 1 129 företagare, vilket innebär att 14,7 % av dem som fick enkäten besvarade den. Svartsprocenten steg med 2,2 procentenheter från i fjol.

Svaren i Landskapsprognosen för Egentliga Finland visar att de ekonomiska förväntningarna hos landskapets företagare klart har förbättrats enligt samtliga mätare från resultatet från i fjol. Det gäller såväl omsättning, personalstyrka, lönsamhet som investeringar. Den positiva utvecklingen som började i fjol kommer enligt företagarnas uppfattning att förstärkas, och speciellt tror man på en gynnsam lönsamhetsutveckling i år. Landskapsprognosen resultat visar även att de små och medelstora företagens roll som sysselsättare i Egentliga Finland fortfarande är betydande.

45 procent av landskapets företagare tror på en växande omsättning detta år. 44 procent räknar med en omsättning på oförändrad nivå, medan 11 procent av dem som besvarade enkäten befarar sjunkande omsättningssiffror. Saldovärdet för omsättningsförväntningarna ligger på 34 och har från i fjol stigit med 8 enheter.

Lönsamhetsförväntningarna för detta år ser synnerligen hoppfulla ut och ligger på en betydligt högre nivå än i fjol. 37 procent av alla de som besvarade enkäten förutser en ökad lönsamhet, medan 52 procent bedömer att lönsamheten kommer att stanna på samma nivå som i fjol. Endast cirka en tiondel (12 %) befarar att lönsamheten kommer att sjunka. Saldovärdet för lönsamhetsförväntningarna landar på 25, vilket innebär en ökning från i fjol med 10 enheter.

Personalutvecklingen bedöms likaledes utvecklas gynnsamt, och 17 procent av landskapets företagare bedömer att antalet anställda kommer att stiga i deras företag, medan 78 procent bedömer att personalstyrkan kommer att hållas på samma nivå, och 5 procent befarar personalminskningar. Saldovärdet för personalutvecklingsförväntningarna landar för 2017 på 12, vilket innebär en ökning från i fjol med 4 enheter. Därmed uppskattas den landa på samma nivå som 2011, som ändå enligt samtliga mätare fortfarande ligger på en aningen hoppfullare nivå än 2017.

Investeringsförväntningarna intog en positiv riktning redan i fjol, och förväntningarna för detta år antyder en fortsatt positiv utveckling. Rejält en femtedel (21 %) av företagarna bedömer att de kommer att öka sina investeringar i år, medan 66 % uppskattar att de stannar på samma nivå som i fjol, och 13 % förutser sjunkande investeringar. Saldovärdet för investeringsförväntningarna på 8 ligger 5 enheter högre än i fjol.

Den positivaste stämningen bland landskapets samtliga regionkommuner finner man hos företagarna i Åboregionen och i Åboland. Åboregionen är den enda regionkommunen i landskapet som uppvisar förbättrade ekonomiska förväntningar i alla mätningar. Samtliga regionkommuner tror på en positiv lönsamhetsutveckling. I Åboland är det endast investeringsförväntningarna som har sjunkit från i fjol. I Loimaaregionen och i Saloregionen har de ekonomiska förväntningarna förbät-

rats på alla områden utom inom förväntad personalutveckling. Nystadsregionen däremot visar på sämre ekonomiska förväntningar jämfört med 2016 enligt alla mätare, utom förväntningarna på omsättningen. Saldovärdena är positiva för detta år i samtliga regionkommuner, utom det negativa saldovärdet för investeringar i Nystadsregionen.

I branschvisa granskningar ligger förväntningarna på omsättning och lönsamhet höga inom alla branscher utom inom transport, lantbruk, fiske och viltnäringarna. Industrin tror på en mer positiv personalutveckling än de andra branscherna. I transportbranschen och inom industrin ligger investeringsförväntningarna högre än i de andra branscherna. Inom byggnadsbranschen har omsättningsförväntningarna jämfört med i fjol stigit mer än i andra branscher. Den största ökningen i förväntningar på lönsamhet och personalutveckling finner man hos industrin, och inom investeringsförväntningarna leder tjänsteproduktionen.

De mest gynnsamma ekonomiska förväntningarna hittar man i år hos de allra största företagen, dvs. de små- och medelstora företag som sysselsätter mer än 50 personer.

Resultaten i landskapsenkäten visar även detta år att Andelsbanken är den viktigaste bankpartnern för företagarna i Egentliga Finland. I år, liksom under de två senaste åren anger hälften (50 %) av de som besvarade enkäten Andelsbanken som företagets primära bank. De viktigaste samarbetsparterna bland försäkringsbolagen är NärTapiola och OP Försäkring. Den viktigaste faktorn vid val av samarbetspartner inom bank och försäkring är kvaliteten på den personliga betjäningen.

Företagarnas behov av extern finansiering ligger på oförändrad nivå, och cirka en femtedel (21 %) av samtliga företagare som besvarade enkäten bedömer sig behöva extern finansiering. De viktigaste finansiärerna för företagare i Egentliga Finland är banker.

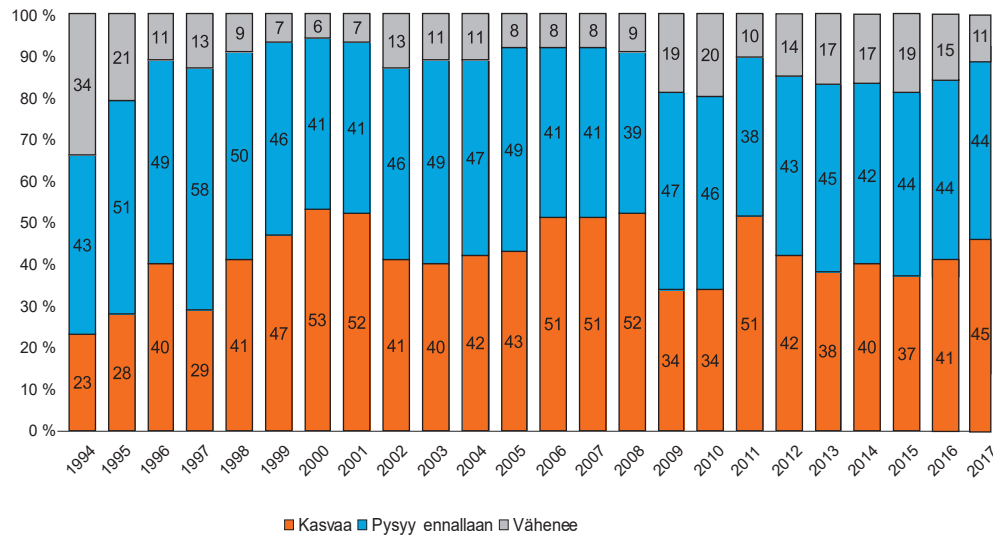
Bedömningarna av såväl företagaratmosfär som samarbete mellan kommun och företagare har förbättrats inom hela landskapet. Ställvis är emellertid skillnaderna mellan regionkommunerna betydande på denna punkt. Även bedömningarna av bastjänsternas funktion är bättre än i fjol. Tillgången på tomter och faciliteter är likaså fortfarande mycket god.

De företag som verkar i Åboregionen bedömer oftare än andra att skeppsvarvets verksamhet inverkar gynnsamt på företagets omsättning (mer än 40 % av samtliga svarande), och minst bedöms varvet öka på omsättningen i Nystadsregionen (cirka 10 % av de svarande). Generellt uppfattar man att varvets goda situation inverkar positivt på företagarklimatet i Egentliga Finland.

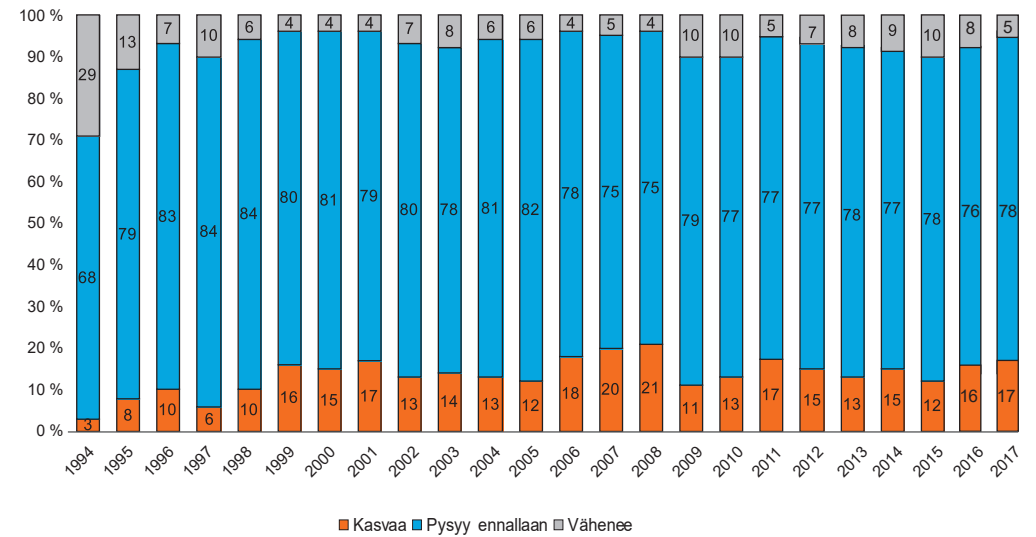
Tre i topp bland framtida framgångsfaktorer som lyfts fram av företagarna i landskapet är en låg räntenivå, digitalisering och företagaravdraget.

Varsinaissuomalaisen yritysten talouskehitysodotukset vuosina 1994–2017

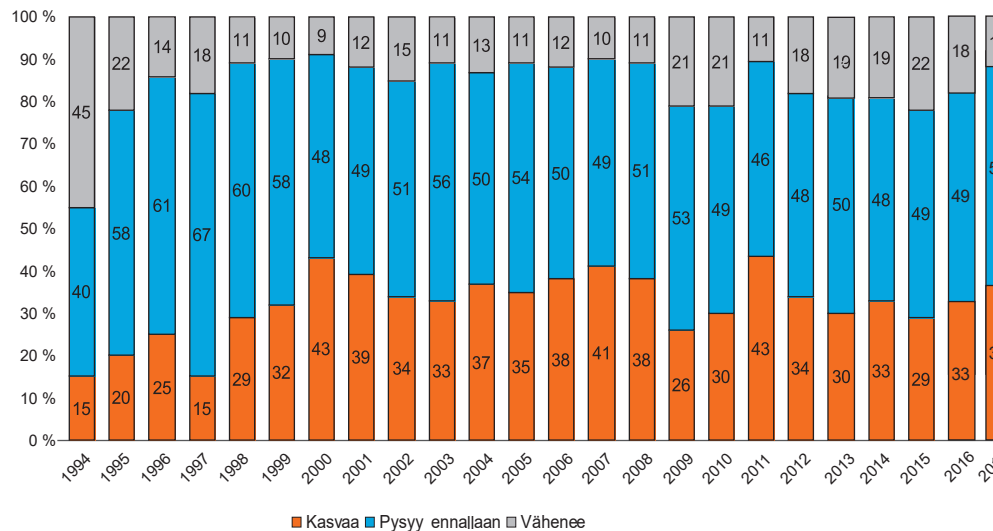
Liikevaihdon odotukset 1994–2017

Arvio henkilökunnan määrästä 1994–2017

Kannattavuuden odotukset 1994–2017

Arvio investointien määrästä 1995–2017

